

bokselskap.no/Det norske språk- og litteraturselskap, 2011/2014
Christian Braunmann Tullin: *Utvalgte dikt*, utvidet utgave

Tekstene er hentet fra *Samtlige skrifter*, utgave ved Harald Noreng, 3 bind,
Gyldendal, Oslo 1972-76.

Digitaliseringen er basert på fil mottatt fra Universitetet i Oslo/dokpro.uio.no.

ISBN: 978-82-93134-82-4 (digital, bokselskap.no), 978-82-93134-83-1 (epub),
978-82-93134-84-8 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Christian Braunmann Tullin

Utvalgte dikt

bokselskap.no/Det norske språk- og litteraturselskap

2011/2014ⁿ¹

[Majdagen](#)

[Thyrsis til Melikrona](#)

[Priisskriftet om Søefartens Oprindelse og Virkninger](#)

[Priisskriftet om Skabningens Ypperlighed i Henseende til de skabte Tings](#)

[Orden og Sammenhæng](#)

[Taarefuld Erindring af en højtelsket Søster](#)

[Sørgetanker over Hr. Iver Eliason](#)

[Afbrudte Tanker ved en døende Søsters Seng](#)

[Tanker om Dommen](#)

[Digterens Ønske til et Selskab](#)

[Impromptu](#)

[Fra Melicinda til Menalcas](#)

[Menalcas til Melicinda](#)

[Uden Opskrift](#)

[Et andet, ligeledes uden Opskrift](#)

[Grillicander](#)

[Til Dorimene](#)

[En Drikkevise](#)

[Et Indlæg til Fornuftens Ret fra Qvindekjønnen](#)

[Undervisning for et ungt Fruentimmer](#)

[\[Herr Raadmand C. B. Tullin\]](#)

MAJDAGEN

[k1](#)

«Minⁿ² Muse, kom og lad os flye
«Fra dette melancholske Fængsel,
«Hvor Ønsker daglig døe i Trængsel,
«Og fødes for at døe paa ny,
«Hvor Kunst og Vid kun pønser paa
«Den beste Plan til nye Sorger,
«Hvor Rigdom sulter for at faae
«Det Støv den for sin Arving borger.

«Hvor Retten selv er Tærningkast;
«Hvor Ja af Hyklere bortleies;
«Hvor Dyder mod Ducater veies;
«Hvor Fattigdom er største Last;
«Hvor Rigdom gjør en Daare klog,
«Ærværdig, ædel, sindrig, klygtig;
«Hvor Sindets Roe sin Afsked tog,
«Da Nøjsomhed blev gjort landflygtig.

«Hvor Solen Verdens Morgenpragt
«Paa lukte Øjnelaage maler;
«Hvor Nag og Sorg, naar Hanen galer,
«Gaaer endnu vaagne paa sin Vagt.

«Hvor Narre ad hverandre leer,
«Og den som andres Feil antaster,
«Er ofte selv, som hver Mand seer,
«Langt større Nar end den han laster.

«Hvor Viisdom selv er bunden til
«De Love som af Daarer stiftes;
«Hvor man maa leve, elske, giftes,
«Ei som man selv, men Moden, vil;
«Hvor Tvang er Vellyst, Mad blir Gift;
«Hvor Sundhed drikkes for at mistes;
«Hvor Løfter er kun Tungens Drift;
«Og Dyd kun roses for at fristes.

«Hvor Ærlighed er vis Forliis;
«Eenfoldighed blir dræbt af Kunster;
«Hvor Guds frygt holdes kun for Dunster,
«Og Dievlen er kun Pøblens Riis.

«Hvor den af Støv til Ærens Top
«Med megen Omsorg blir optrækket,
«Som veed at bukke for den Krop,
«Hans Hjerte ønsker var radbrækket.

«Hvor ingen nok forsigtig kan
«Blant Ræve, Tigre, Løver vandre,
«Som endnu værre er end andre,
«Fordi de eier meer Forstand.

«Hvor – O min Muse! lad os skye
«En Sværm som Luften selv anstikker,
«Hvor *hør!* og *tie!* og *frygt!* og *flye!*
«Er Reglen for at leve sikker.

«Søg op det Sted hvor Frihed boer;

«Hvor kunstlet Sorg, selvgjorte Plager
«Udgjør ei Livets fleeste Klager,
«Men Smile selv hos Armod groer;
«Hvor jeg og du kan løse lidt
«De Tanker som laae før i Lænker,
«Og uden Tummel drikke frit
«Den Nectar som Naturen skjenker.

Saa tænkte jeg en MajiDag,
Og reiste strax til hine Enge,
Hvor Flora reder Blomstersenge
For Kroppen under Stjernetag.
Her kasted' jeg mig paa en Høj,
Forgabt, henrykket, og fornøjet
I samme Øjeblik da Øjet
Nysgjerrigt ud i Cirklen fløj.

O Gud! hvad Skueplads var her
For Lugt, for Syn og alle Sandser?
En ny Natur omhængt med Krands
Fremviste Eden her og der.
Den luttret Luft sin Ambra skød,
Naar Zephyr sine Vinger rørte,
Saa Lugten strax i Vellyst flød,
Hvert Aandedræt ny Balsam førte.

Forundringsfuldt mit Øje saae
Et Landskab af Naturen malet,
Som i en herlig Runding praed',
Hvor grønt sig tabte i det blaa;
Den heele Kreds var overalt
Med en Saphirblaa Vælving dekket,

Hvis Grundvold deels paa Bjerger faldt,
Og deels sig ned i Havet strækket'.

Hvor en saa viid og yndig Plan
Med ny Henrykkelse fornøjed'
Og indtog Syn og Sands, da Øjet
Saae denne søde Scene an,
At Solens brudte Straaler som
I tusend Chrystalspeile spilled'
Paa Bølgerne, som tumled' om,
Og langsom ind paa Stranden trilled'.

Fra Havet var et Teppe lagt,
Hvor Grunden grønt i grønt skatteret,
Med guult, og rødt, og blaat stafferet,
Fremviste Aarets Morgendragt.
Nyfødde Planter titted' op,
Ved Solens Kraft til Liv opvakte,
Med grønne Kroner paa sin Top,
Til Vidne om det Haab de bragte.

Hist laae et Bjerg, hvis svære Krop
en prægtig Skueplads bestemte:
Dets Rod sig i Afgrunden gjemte,
Og Toppen steg mod Skyen op;
Det som en særskilt Verden laae
Af Jord og Marmor sammenættet;
Man hist og her en Grotte saae,
Hvor Solen havde Sneen smeltet.

Den ranke Gran paa Bjergets Top
Sin Pyramideform opreiste,
Og med den smale Spidse kneiste

Højtidelig mod Himlen op.

Dens Bul og Rod af Balsam fuld

Sig havde der saa sterk forskandset,

At den sin Kamp mod Frost og Kuld

Forlod med Seierstegn omkrandset.

En krummet slangeformig Dal

Nedsenket laae ved Bjergets Fødder,

Hvor tusend nys udsprungne Rødder

Afbildede en Blomstersal.

I denne surrede en Bek

Igjennem en Allee af Pile,

Hvis Vand, nu Isens Baand var vek,

Knap kunde nok for Glæde ile.

Her sværmede en Fuglehær

Af Sisiker, Bogfinker, Svaler,

Maaltroster Norges Nattergaler,

Som fløj forlibte her og der;

Hver med sin Tone stemmed' i;

Og Qviddren, Fløjten, Piben, Lokken

Klang med foreenet Melodie

Som prægtigt Chor blant heele Flokken.

De midt i yndig Harmonie

Hinanden kyste, caesserte,

Og under Kysse intonerte:

See hvor vi elske, vi! vi! vi!

Hver havde gjort sit Val især,

En Han var for sin Hun alene,

Skjønt de med Løv behængte Greene

Var fælles Seng for en og hver.

«Lyksalig, ja lyksalig Flok!
«Som ingen selvgjort Sorg skal trykke,
«Men som i Elskov gjør din Lykke,
«Fordi Naturen er dig nok!
«Du vælger den du elske skal,
«Og elskes just fordi du vælger,
«Naar kunstlet Vid blant os tit selger
«En Skat som vindes kun ved Val.

Saa tænkte jeg om disse smaae,
Som med sin Elskov Vaaren smykked';
Men blev til ny Forundring rykket
Ved det jeg just en Lerke saae,
Som nu i det hun flagred' op
Sit søde *Dirilili* trilled',
Og over Redets skjulte Kop
Med elskovstændte Vinger spilled'.

Her flød i dette Øjeblik
En Tonestrøm i Luft og Øre,
Saa alt hvad Sjelen kunde røre
Jeg her i denne Solo fik.
Ja rundt omkring blev tyst og taust,
Da denne Virtuos istemmed',
Fornuften hørte selv forbaust
Slig Citharklang fra en spædlemmet;

Hvor den med en saa let Umag
Sin Tunge dreied', trykte, hæved',
Og med det smale Luftrør bæved',
Saa Øret dirred' Slag i Slag.
Dens kunstig blandet Melodie

Nu Tønen løfted' op, nu synked',
Og i en yndig Symphonie
Nu fløjtede, nu loe, nu klynked'.

Al Kunst og Ferdighed forsvandt,
Saa snart jeg hørte denne lille:
Ja hvilken Mester torde spille
Mod denne fødte Musicant?
«O lille søde Fløjtenist!
«Hvo gav dig disse Egenskaber?»
Saa raabte jeg mod Bjerget hist,
Og Echo svarede: – – *en Skaber.*

Her fløj min Sjel i dette *Nu*,
Med hellig Ild i hver en Ævne
Hen til – hvordan maa jeg dig nævne,
Navnløse Væsen? *Store Du!*
Den fløj fra denne Cirkel ud,
Hvor alt med Almagt var omringet,
Og fra hver Punct i Kredsen *Gud*
Udi Fornuftens Øre klinged'.

«Uskabte Skaber, naadig, viis,
«Hvis Kjerlighed er uden Ende,
«Som har, paa det man Dig skal kjende,
«Skabt for hver Sands et Paradiis!
«Du som er alt, og alt i Dig!
«Hvis Fodspor vises allevegne,
«Hvis Væsens Skygge tydelig
«Det allermindste Kræ kan tegne!

«Du gjør vel Sommer, Vinter, Høst
«Til Tolke for Din Magt og Ære;

«Men *Vaaren* – hvad skal den da være?
«O Skaber, den er *idel Røst!*
«Den til den døve vantroe Flok
«Med Millioner Tunger taler,
«Og med nye skabte Væsners Skok
«Som Dine Almagts Vidner praler.

«Den er blant alle Dig meest liig,
«Den skaber, danner, og opliver,
«Opholder, nærer, Kræfter giver,
«Den er – den er snart selve *Dig*.
«Hvor lidt veed de af Glæde som
«I Qvalm, og Støv, og lukte Muure,
«Naar al Naturen raaber: *kom!*
«Blant tunge Tanker frygtsom lure!

«Du vækker alting op til Liv,
«Og viser nye Almagts Scener,
«Du intet Creatur formeener
«At see Effecten af Dit *Bliv!*
«Kan da en Skabning, hvis Forstand
«Sig over andres højt ophæver,
«Din Almagt see koldsindig an?
«Ja med Foragt? – – Min Gud jeg bæver!

«Jeg tumles i et bundløst Hav
«Blant disse store Foraars Under;
«Min Sjel vel seer, men ei udgrunder
«Det Vellystsyn Du her mig gav.
«Jeg seer, dit Vink en Urt, et Løv
«Kan af den andens Aske vække,
«Hvi skulde da Din Haand af Støv

«En raadnet Krop ei ny udklække?
«Jeg seer, hvert Kræ med al sin Kraft
«Til Dig som sin Velgjører sigter,
«Er jeg, min Gud, da uden Pligter,
«Som meer end de af Dig har haft?
«Nei; Sjel, og Sind, og Sands forgabt
«Din Magt og Herlighed betragter;
«Ja Verden er forgjeves skabt
«For den som dette Syn foragter.»

Just midt i disse Tanker som
Mit Sind med stille Taushed rørte,
Jeg studsed' her, i det jeg hørte
En Stemme som fra Skoven kom. –

Menalcas Aria:

«Velkommen yndig Vaar!
«Just nu min Lykke gaaer
«Iført med Pomp og Pragt
«I al sin Maji Dragt.
«O hvad for Liv og Lyst
«Opfylder her mit Bryst!
«Om alting nu forsvandt,
«Jeg Savn og Sorg ei fandt;
«Min Roe seer alt sin Havn
«I Melicindas Favn.

Velan! min Muse, skulde du
Din dyre Venskabs Pligt forglemme?
Det var vor Vens Menalcas Stemme,

Vi hørte der i Skoven nu:
Flye da, min spæde Yndling, hen
Til denne kjere Hyrdes Hytte,
Med disse Linjer fra en Ven,
Som glædes ved hans Maji Bytte.

Til Menalcas

Lyksalig Ven!
Det Navn af Ven sig sømmer
Blant alle allerbest for den
Hvis Caracteer er *alles Ven*;
Og som i Omgang med enhver,
Med mig og hver en Ven især
Den heele Venskabs Caracteer udtømmer.
Endnu engang igjen:
Lyksalig Ven!
Tillad at jeg min Geist hen til Din Boelig sender,
Der hvor opfyldte Ønsker groer,
Hvor alle Vellystaander boer,
Og Kjerlighed med heele Flammer brænder!
Tillad han maa det Budskab til Dig bære,
At denne Dag som for Dig er
En Lykkens Dag, den for enhver
Blant dem som kjender Dig, for mig især
En Glædes Dag skal være!
Han skal forsikre at det første Øjeblik
Mig med utvungen Glæde rørte,
I hvilket jeg af Rygtet hørte,
At Melicinda Dit, Du Hendes Hjerter fik.

Thi dersom Dyden værdig er
At undes Lykke af enhver,
Hvad skulde da en Ven vel glæde meer,
En Ven som aldrig Dyd har noget godt misundet,
End naar han Dyd og rare Egenskaber seer
Til Dyd og rare Egenskaber bundet?
Ja troe, Velædle Ven,
At Hjertet styrer her den Pen,
Som skriver: *Hun er Dig og Du er Hende værdig*;
En Pen som aldrig skal for Hyklerie staae ferdig.
Jeg mangler ei Bevis: See ikkun paa Din Brud,
Ja lad al Verden see, og spørg saa frit hvad Gud
En Brudgom meer i een Person kan skjenke?
Hvor værdig nærmer Hun sig Dig!
Fornuftig, dydig, deilig, riig,
Og hvo kan hos det smukke Kjøen en Egenskab optænke,
Som ei hos denne Brud Du faaer,
Og ei i største Blomster staaer?
Hvad skal jeg sige meer?
Hvad Du hos Hende seer,
Det seer enhver hos Dig,
At Du – kort sagt, er Hende liig.
Enhver jo veed, at Du et ædelt Hjerte bær,
Et Hjerte som af Dyd indtages kan og røres,
Et Hjerte som mod hver,
Ja tit mod den som godt uværdig er,
Til Ædelmodighed og Godhed føres.
Hvo skulde da ei troe,
At dette samme Hjerte skjønner
Naar Himlen med det værdigste Din Dyd belønner?

Jo! Jo!

Jeg veed, Din Brud skal vist i Dig en Ønskers Mage finde,
En Ven og Mand, som Venskab vil med Kjerlighed forbinde,
Velan, det er da nok!

Nu saae jeg Himlen smiled',

Jeg saae at Lykken selv fra Skjebnens Arme iled',

Og af en talrik Flok

Velsignelser omringet,

Just i det store Øjeblik,

Da Ja mod Ja i møde gik,

Sig ned til Dig og til Din Mage svinged'.

THYRSIS TIL MELIKRONA

Forgangen da Solen i Vesterhavet borte blev,

Til Dorimons Græsgang min Faareflok jeg drev.

De unge Hyrdinder jeg sammesteds forsamlet fandt,

Som sad i det grønne og Blomsterkrandse bandt.

Mit Øre

Fik høre

En Hyrdesang og sød Musik:

Da Øjet

Fornøjet

Blant disse Sangerinder gik;

og Tiden i Glæde en hastig Afsked fik.

Gemenlig hver Aften, naar Faarene har ædt sig mæt,

Forsamles vi Hyrder paa denne grønne Slet.

Vi Lemmerne køle i Skyggen af en Lind og Bøg;

Og Damon opmuntrer os med uskyldigt Spøg.

Den Byrde

En Hyrde
Om Dagen har, ved Solens Glød
At svede
Af Hede,
Gjør denne Aftenlye saa sød:
Helst naar han faaer Hvile i en Hyrdindes Skjød.

Naar Yndighed savnes, saa finder man den visselig,
O søde Hyrdinde, naar man kun finder dig!
Saa var mine Tanker, da jeg dig, *Melikrona*, saae
Saa from og uskyldig blant Nympherne at gaae.
Du iled',
Du hviled';
Strax samled' alle Hyrder sig
At lede,
Og bede
Enhver om nærmest Plads hos dig:
Og naar du kun smiled', holdt hver sig lykkelig.

Tænk aldrig at *Thyrsis* forglemmer den lyksalig Stund,
Da han ved din Side i Skyggen fik et Blund:
Et sødere Leie har aldrig gjort en Hyrde varm,
End det da han hæded' sig til din bløde Barm.
Hvo kunde
Misunde
Dem som har Dun og Kongepragt
Til Senge,
Saalænge
Man kun til dette Bryst var lagt?
Nei; hint imod dette ansaae han med Foragt.

Men søde Hyrdinde, hvis nogen vil fortryde paa

At Thyrsis den gang paa saa kostbar Pude laae,
Hvor glad skal han blive, ifald du vil da svare den:
Sligt under jeg Thyrsis fordi han er min Ven!
Den Ære
At bære
Det Navn af Melikronas Ven,
Troe dette
Vil sette
Ham i en bundløs Gjeld igjen;
Fortæl kun hvorledes han skal betale den.

PRISSKRIFTET OM SØEFARTENS OPRINDELSE OG VIRKNINGER

k2

Holdt! holdt! forvovne Geist, hist staaer de sidste Skranker,
Bag hvilke Seraph selv ei engang gjettede tør;
Kald derfor i en Hast den Sværm adspredte Tanker
Tilbage fra en Punct, hvor intet skabt kom før!
Forfærdes for din Flugt, du Støvets yngre Broder!
Og kast et skrækfuldt Blik fra den umaalte Top,
Til hvilken du saa tit, langt over alle Kloder,
Paa svage Gisnings Trin dumdristig klavrer op.
Hvad nytter det du hist i bundløs Afgrund stimer?
Er ei en Haandfuld Støv en Verden nok for dig?
For dig, for hvilken (ja maaskee for Cherubimer)
Den mindste Deel af Mid er ubegribelig.
Indbildnings-Kraften selv bestyrst tilbage viger,
Saa tit den jages bort en Kreds at oversee,

Hvis blotte Middelpunct den Punct langt overstiger,
Hvor *Newtons* Falkesyn opdaged et *Maaskee*.

Best derfor, at du dig igjen til Støvet nærmer,
Og blir i stille Roe hos din forladte Krop,
Den spæde Hytte som forfalder naar du sværmer,
Og hælder meer til Støv, jo meer du løftes op.

Hvad? – studser du min Geist? – forfærdes du ved dette?
Er Roe din Undergang – har *Han*, den store *Han*,
Som blæste saa, du blev, indblæst dig Lyst at gjette?
Ja vel, saa gjet og sværm saa langt din Afmagt kan.

Kom, væbne dig engang med alle Stormens Vinger;
Flyv did hvor sikkert Haab og Tryghed aldrig gik;
Did hvor Orcanerne fra Dødens Hule springer,
Og virvler Undergang til alle Øjeblik.

Svæv nu hvor Aanders Aand ved Tidens Fødsel svæved,
Og efterlod et Spor af Majestætisk Skræk,
For hvis Forfærdelser selv Ryggeløshed bæved,
Som før paa Stranden var mod Gud og Djævel kjek.

Det er det Sted, hvor Lyst med Gysen sig forener:
O hvilken Skueplads! hvor dyb, hvor bred, hvor viid!
Hvor tit forandres den til nye rare Scener,
Nu Bjerg, nu Dal, nu Slet, nu grøn, nu blaa, nu hvid!

Nu gaaer en Vestenvind og pløjer nye Furer
I Østenvindens Spor, som dog en Søndenvind
Strax vælter om igjen; nu Nordenvinden lurer
Paa næste Øjeblik at tage Pladsen ind.

Det stolte Element modvilligt sig nedbøjer,
Det kneiser trodsig op, men bukkes ned som før;

Det bruser, spruder Skum, ophæves, larmer, støjer,
Til Hav og Vind tilsidst en troeløs Stilstand gjør.

Tys! tys! vær still' min Geist! nu Luft og Hav er stille,
Og Sjelen sank forgabt i døsig Vellyst hen –
O Almagt! du som vil dig *selv* i alting spille,
Dig seer min Sjel i Storm, i Havblik dig igjen.

Hvad Verden aabnes her? hvor stor og ukjendt Vrimmel
Opfylder dette Hav? – hvad Hav? jeg tager feil,
Det som var før et Hav er nu en Soel og Himmel:
– Dog nei; det er en Soel, en Himmel i et Speil,
Et afbildt Firmament, en emaljeret Flade,
En Vælving af Azur, en blank og endløs Iis,
Et Gulv af sleben Staal, en indlagt Jaspis Plade,
En Luft, et Æther – kort: en Plan til Paradis.

See hvilken munter Slægt fra Dybet sig opsvinger,
Som i den stille Luft ny Vellyst aande vil!
Det kaade Marsvin nu sig tumler, bolter, springer;
Og Havets hele Plan er fuld af Lyst og Spil.

Sælhunden paa et Skjær sig ny Forfriskning tager,
Og slumrer roelig ind, imidlertid en Hval
En talrig Hær af Sild fra Nordens Afgrund jager,
Og dette flygtig Rov paa Veien byder fal.

Jag ogsaa du, min Geist! de vellystfulde Tanker
Rundt om paa denne Plan; og søg en sikker Havn,
Hvor de foruden Frygt kan ligge trygt for Anker,
Og slumre roelig ind i Havets stille Favn.

I svage Dønninger, omfavner, vugger, dysser
Min længselsfulde Sjel, som er af Vellyst mat!

Velkommen store Fred, som Verdens Tummel tysser
Med majestætisk Roe fra Evighedens Nat!

Saa slumre da – men hvad? er Sikkerhed forsvunden?

Troeløse Yndighed, hvor blev din Vellyst af?

Jeg seer, den fæle Skræk opstiger fra Afgrunden,
Og aabner rundt omkring Forvovenhedens Grav.

En vældig Krigshær Storm fra alle Hjørner springer,
Og Bjerge bæver selv ved denne nye Gevalt;
Orcaners Krigstrompet igjennem Luften klinger,
Og truer Jord og Hav med Chaos overalt.

Det klare Firmament, mens Middagssolen smiler,
Forvandles strax til Nat; og fra en dunstfuld Sky
Slaaer Himlen Slag i Slag med tændte Tordenkiler:
I Huler, har I nu for al min Rædsel Ly?

O skjul dig, bange Geist, for denne fæle Scene!
Hvor fnyser Verdens Hav ved dette Feidebud,
At det mod dobbelt Magt, mod Storm og Himmel ene
Udæskes her paa ny at holde Kampen ud!

Snart væltes Alper op af himmelhøje Bølger;
Snart styrtes de igjen med deres skummig Top
I Havets Afgrund ned; strax andre større følger,
Som med forbittret Magt mod Himlen slynges op.

Knap viser Haabet sig langt bort paa flade Banker,
Før Døden kiger frem udaf en bundløs Grav;
Før Havet vil paa ny nedrive alle Skranker,
Og truer Jorden selv at gjøre den til Hav.

Alt hvad som haver Liv, i Søe og Luft sig skjuler;
Hver Rift i Jord og Bjerg er fuld af bange Kræer;

En Bjørn, en Behemoth opsøger sine Huler;
Og Fugle styrtes ned af Frygt i hule Træer.

Hvad Uhyr er det da som tumler hist der ude,
Og kastes som en Bold af Storm og Bølgeslag
Fra et til andet Skjær med sønderrevne Klude?
O Himmel, hvilket Syn! – Et synkeferdigt Vrag!

Et uselt Monument til Vittighedens Minde,
Som af en gjerig Flok blev nylig rustet ud,
For hos et fremmet Folk med Uret Gods at vinde
Til Trods for Hav og Storm, Naturen selv, og Gud.

Velan! styr du min Geist med dette Vrag til Landet,
Og see dig selv i det med ny Forundring an;
Forlad det for'ge Hav; men vov dig paa et andet,
Og lod et større Dyb paa dette Ocean.

Du veed Naturens Plan; den har jo alletider
Afmaalt enhver sit Rum med gavmild Maalestok?
Ti tusend Myrer ei i Tuen Mangel lider,
Og for en nøjsom Sjel er liden Omkreds nok.

Den skar vor Klode af i smaae og store Dele,
Dog saa at ingen Deel blev Nøjsomhed for trang;
Den grov et skrækfuldt Dyb til Skilrum for det hele,
Og Vejen over det blev Ørnen selv for lang.

Den deelte Soel og Luft, Forlystelser og Føde
Saaledes som den saae, var tjenligst for enhver;
For andre Folkeslag den planted anden Grøde;
Hvad hist er Lægedom, forvolder Døden her.

Hvad Frekhed var det da, som brød Naturens Love?
Som med en sulten Aand fløj fra et dekket Bord,

Og vilde uden Trang i Dødsens Gab sig vove,
Ei for at vinde Brød, men plyndre andres Jord?

Kan Havets blotte Syn Forfærdelser indjage,
Kan Døden banes Vei i et usynligt Hul,
Kan Storm endog til Lands et modigt Hjerte skage,
Og kaste Cederskov med Bul og Roed omkuld:

Hvo var den Vovhals da, som torde først udhule
Et sammenlappet Træ, og nagle det saa fast,
At han sig deri trygt for Døden kunde skjule,
Som trængte Strømvis ind, saa snart en Nagle brast?

Hvo sagde til sligt Skrog: «Trods Stormen, naar den hviner!
«Staae opreist paa din Kjø! hvil paa din Ligevægt!
«Gaae frek paa Hvalens Ryg, og dans iblant Delphiner;
«Din kunstig Bygning er din egen Varetægt!»

Hvo udfandt allerførst de Love Vinden følger?
Og tvang Orcanerne, med en ophidset Klud
At skydse Slotte frem paa Pyreneiske Bølger
Saa hastig som den Piil der fløj fra Senen ud.

Hvo ridsed Veien af imellem skjulte Banker,
Og lærte med et Roer at dreie Strømmen bort?
Hvo lagde en Kapsun paa Stormen med et Anker,
Og nødte Modvind selv at hjælpe Byrder fort?

Hvad synger du min Geist? Hvis Fodspor ere disse?
Har Engle virket her? fandt Djevle dette ud?
Nei, send en Speider op til Tænkekraftens Spidse,
Og knæl saa for dig selv du Engel! – Djevel! – Gud!

Tilbed i dig den Aand som alle Aander skabte,
Og deelte Ævner ud til denne talrig Flok:

Fik end de større fleer, de mindre dog ei tabte;
Enhver fik det som var til Øjemerket nok.

Hvad Rigdom fik ei her de dødeliges Sjele?
Hvad Kraft at indsee det som er, som var, og blir?
At gjette, blive viis, og fra Erfaring stjele
Forsikring for en Sats, hvor Gisning ikke gir.

Skue Verden om, og see de glimrende Spectakler,
Som Lærdom, Vid og Kunst opfører for dig nu!
See! disse Guddoms Spor er Menneskers Mirakler;
Og Author var en Geist af samme Slægt som du.

Sandt nok, Forstanden ei strax avler voxne Poder;
Hvad *Thales* filed grovt, polered *Newton* af;
Opdagelserne har sin Gang som Jordens Floder,
De fødes af en Bek og voxer til et Hav.

Maaskee, saa snart man saae at Træe bar op paa Strømme,
Saa raabte Nøden strax: did maa du dig betroe!
Man saae maaskee en Fugl, en Hund, en Odder svømme,
Strax tænkte kun en Geist, og lærte Folk at roe.

En Hændelse maaskee, udhulte først Canoeer,
Til Vittighed falt paa at nagle Planker fast;
Maaskee en Lyst at see en anden Øes Beboer
Og Drift til Fælleskab opreiste først en Mast.

Maaskee – men hvad *maaskee*? – hvad nytter det at gjette,
Hvad Nød, Nysgjerighed, hvad Hændelse og meer
Har lært at hitte op? – forfærdes kun ved dette,
At Gjerighed har bygt det Skib hvis Vrag du seer.

Elendig Creatur! nys glimred dine Straaler
Med hardt ad Guddoms Glands; hvor fæle blir de her!

Forskrækkelige Syn! en Kunstners Skaber taaler,
At Himlens Skilderie en Djevlemaske bær.

Den Geist, som tvinger Hav, af Lyster underkues!
Umættelig Attraa gjør Djevel af en Gud!
Fornuft tilbeder Guld! – o hør min Sang, og blues,
Du som til Ophirs Strand først rusted Skibe ud!

Knap var Naturens Frygt for Havet overvunden,
Saa Mattighed sov trygt i Farlighedens Skjød;
Knap var den frie Vind med Kunstens Lænker bunden,
Før Jorden blev for trang, og Mætte græd for Brød.

Man slog den trygge Strand med avindsyge Aarer;
Hver glemte strax sin Ven og spurgte kuns om Rov:
Bundløse Søer blev et Element for Daarer,
Som kappedes om det de havde mindst behov.

Den fæle, mørke Nat fløj frem og vilde skrække
Forvovenheden fra at fare længer fort,
Den for den halve Jord drog ned sit sorte Dekke,
Og gjemte Curs og Land for Øjekredsen bort.

Men nu blev intet fælt, som før var fælt paa Jorden:
Den Geist, som trodsed Død, den spotted Mulm og Mørk;
Phænicierne saae, en Stjerne stod i Norden,
Og strax fik Verden Lys i Havets vildsom Ørk.

Den lille blanke Bjørn, som nær ved Polen tindred,
Og stedse lyste op en uforandret Plads,
Den maatte vise Vei, saa snart som Natten hindred
At Styrmandsøjjet ei fik Solen til Compas.

Saa voxte Vid og Kunst, men Vellyst endnu mere;
Fra hver opdaget Strand kom nye Lyster frem;

Det Land som mætted een, det avled mange flere,
Og med hver Ladning Guld kom tusend Laster hjem.

Den tarvelig Natur som pleies slet med meget,
Den skabte man nu selv Fornødenheder nok,
Man tvang den meer og meer at væmmes ved sit eget,
Og gav den saa til Priis for Lægedom og Kok.

Ukjendte Folkeslag opretted Venskabs Pagter,
Skjønt Fordeel veied Ven, og Kjøbmandskab blev Svig;
Man tog Barbarers Sag mod Christne Naboemagter,
Ei for at stifte Fred, men selv at blive rig.

En sindrig Gjerighed ophitted tusend Sager,
Det blev nødvendigt strax, som blot vellystigt var;
Med Kunster strømmed ind en Hob beqvemme Plager,
Og ved Exemplers Tvang blev Viisdom selv til Nar.

Gemyttets Roe blev qvalt, og Vellyst fødte Smerter;
Den rene Guds frygt blev af Pragt og Kunster fuld:
Urene Lyster fik sin Helligdom i Hjerter,
Og Himlen fik et Huus af Cedertræ og Guld.

Jag bort det stolte Skib, hvor Indjens Ambra ryger,
Og Vimpler svæver i en aromatisk Skye!
Paa Stavnen sidder Pest og ubekjendte Syger;
O hvilket Lazaret! – nysgjerig Landsmand flye!

Kom pralende Forstand, som Havet kan regjere,
Viis frem din fundne Skat, og roes den om du tør!
Er Verden bleven rig, fordi den mangler mere?
Fandt Mennesker i Guld den Dyd den savned før?
Blev Sandhed hentet ind med Ceylons Specerier?
Fik Æmhed større Rum i Hjerterne end før?

Blev Kjerlighedens Lov Europas Lov? – du tier!

Ja, tie kun med en Sag som Skam forklare bør.

Begrav i Tausheds Grav dens Navn, som først opdaged'

En Steens forborgne Kraft at dreie Staal til Nord;

Som ridsed Cirklen af, hvorefter Vellyst jaged

Til skjulte Vraaer hen, og fandt en anden Jord.

Skjælv roelige Barbar! du som med nøgne Arme

Afbilder selv din Gud og Troes Helligdom,

som offerer Uvens Blod, og æder selv hans Tarme;

Dit Forhold blir ei meer en Sag for Himlens Dom.

Frygt ei for Solens Brand, som falder paa din Isse;

Ei for de giftig' Dyr, hvoraf din Mark er fuld;

Du har dog Skjul for hin, og kan undløbe disse;

Men skjælv fordi dit Land har Ædelsteen og Guld.

Du seer det gule Støv, og veed ei selv, hvor vægtigt

Det er for hines Sjel som nærmer sig din Strand;

Men viid, der er en Jord hvor Guldet er almægtigt,

Og hvor man Himlen selv for Perler købe kan.

Hvad nytter det jeg vil Europas Laster skaane,

Naar Døbtes blotte Navn er Hedninger en Skræk?

Hør Blodet raaber lydt fra *Montezumas* Throne!

Mon Iberfloden kan aftvætte denne Flek?

Mon Løver slagtet har de Millioner Kroppe,

Som ligger rundt omkring paa Perus Marker strøed?

De vilde Faar som fløj paa Bjergene der oppe,

Og ejed blot et Liv, hvad nytted deres Død?

O blues dog engang, hvor Djevle selv maa blues!

Forfærdes for dit Vid, du tigerhjertet Folk!

Miraklet af din Geist med Rædsel maa beskues,
Thi Rov, og Blod, og Mord blir Vunderverkets Tolk.

Du aabner sindrig nok Naturens skjulte Gjemmer,
Og gir for Vind og Hav snart Almagts Love ud:
Du bringer Verdner frem; men plyndrer dem, og glemmer
At ogsaa vildes Suk kan trænge op til Gud.

Du med en modig Aand erobrer, deler Jorden;
Men for en Haandfuld Støv gir Sjelens Roe til Priis:
Det Folk, som dyrker dig, det knuser du med Torden,
og aabner Helvede i Verdens Paradis.

Du borger dig et Navn af Himmelske Legater,
Og kalder Lyst til Guld en Lyst til Sjeles Bod:
Men Fredens Engle blir strax Furiers Soldater,
Og skildrer Troen af med Mexicaners Blod.

O drag Forhænget ned for denne fæle Scene!
Nok seet nysgjerig Geist! lad Sukke presse ud
En Sandhed fuld af Skræk – at Mennesket er ene
Det Dyr som avle kan en Djevel liig en Gud.

Jeg styrer Roret jeg! – O hvad var det for Torden,
Som fra en uskabt Sky hos Cherubim foer ud!
Hvor bæver Himlene! hvor skjælver alt paa Jorden
Ved denne Almagts Røst fra alle Guders Gud!

Almægtig Styrmand for de mange Verdners Flaader,
Som krydser – o hvor vidt! – din Forsyns Ocean!
Du som for Liv og Død, for Tid og Udfald raader;
Almisser fra din Haand er alt hvad Geister kan.

Du er den samme Gud i Engle og i Orme,
Alt er dig lige dyrt, en Verden og et Løv;

Ved dig blir Havet still', ved dig opreises Storme,
Af dig faaer Kroner Glands, ved dig blir Throner Støv.

O du som med dig selv Uendelighed maaler,
Hvis Væsen ene er forundringsfuldt og stort!
Al Viisdom blir kun Damp, kun Dug for dine Straaler,
Og svinder, store Soel, i din Betragtning bort.

Nys saae jeg Verdens Hav ved din Befaling bruse;
Jeg bukked for den Geist, som med din Styrke bød
Stormvinde føre frem de kunstig bygte Huse,
Som sværmer der omkring imellem Frygt og Død:

Fornuften stod forgabt; den med Beundring nævner
En Orm, til hvilken du Forstand og Tanker gav;
Da Sands, og Vid, og Kunst, og alle Geisters Ævner
Er Draaber kun af dig, bundløse Almagts Hav!

Jeg saae en graadig Lyst ukjendte Verdner dele;
Dit Navn blev gjort for Guld til Indianers Spot:
Hvor zittred mit Begrep! men du som seer det hele,
Du seer og styrer saa, at det som skeer blir got.

Du tvinger Laster selv at knæle for din Throne,
Og føre herlig ud din Viisdoms skjulte Raad;
Du gjør at engang hist Hallelujaers Tone
De Scener aabne skal som endtes her med Graad.

Din Forsyn er det som utæmte Lyster tæmmer,
Den dæmper dem vel ei, men styrer deres Fart;
Maaskee Tyranners Sverd med Blod din Villje fremmer?
Maaskee – men dette gjør din Evighed vel klart.

Lad Djevle rase fort, Fornuften skal dog lære
At du, almægtigste, er i din Viisdom god;

Den Sjel som sukked her, skal hist dit Fodspor ære,
Og see at du var der, hvor Grumhed tapped Blod.

Men skal alene hist – skal Evigheden blive
Din Forsyns ene Tolk, og synge Lovsang der?
Nei; ogsaa Hav, og Vind, og Seil, og Ror skal give
Anledning for dit Folk at synge Psalmer her.

Hvo skulde see et Skib og ei din Almagt ære?
Staaer ei hver Nagle der blot ved din Forsyn fast?
Har du ei skabt den Geist, som kunde Verden lære
At tvinge Skib med Ror, og Storm med Seil og Mast?

Du som har Nøglen til Naturens lukte Vraaer,
Og aabner, naar du vil, den før tillukte Dør;
Du som har Jorden deelt med Floder, Hav og Aaer,
Du baned ogsaa Vei, hvor intet Spor var før.

Vor Klode adskildt var i mange mindre Kloder,
Hver omflødt Øe var som en Verden for sig selv;
Man følte Selskabs Drift, men stod forladt ved Floder:
Og mange Ønsker saae sin Ende ved en Elv.

Du vinker kun, og strax blir Vei paa alle Vande;
Man borger Vindens Magt, og far paa Havet ud;
Man leder Brødre op i ubekjendte Lande,
Og seer at du er meer end Europæers Gud.

Du kjendes strax igjen i andre Verdens Parter;
Din Almagt lyser klart i nye Væsner der,
I Urter, Planter, Træer, og Dyr af andre Arter,
End de som ved din Kraft groer op og vimler her.

Hvor gavmild deler du Naturens rige Gaver,
Og er ei blot mod Trang, men og mod Vellyst god!

Til Østersøens Strand frembringes Indjens Haver;
Og hede Landes Viin opvarmer koldes Blod.

See Havets aabne Barm! – min Geist duk engang under
I dette svangre Dyb! fortæl, hvo planted der
Slig bundløs Verden fuld af nye Almagts Under;
Og sagde: *Kommer Børn, og fisker Rigdom her?*

Hvo lærte Verden først den raske Hval at trætte,
Og med en svag Harpun at byde den til Kamp?
Hvo var det som tillod Nødtørftighed at flette
For Legioner Sild et Fangehuus af Hamp?

Du ene store Du, som Hav og Himle fylder,
Og hersker over alt med Enevolds Gevalt:
Du er den Geist, den Kraft, det Vid, som Verden skylder
For Søfart, Selskab, Kunst, for Rigdom, Brød og alt.

Hvert Aar, hver Dag, hver Stund, hvert Øjeblik du giver
Anledning til din Priis blant Mennesker og Kræe;
Det er din ene Lyst, at alt lyksaligt bliver;
Og skeer ei det, saa er Fornuften værr' end Fæ.

Tør nu – o bange Tvivl, hvor fuld er du af Længsel!
Tør nu vel denne Geist, min Gud, en Geist som kom
Nys ud fra Verdens Sværm, fra skidne Lysters Fængsel,
Et Knæfald ofre dig udi din Helligdom?

Vig bort vanhellig Sværm! I Verdens Sysler hviler!
Det er min Sjels Sabbath, lad alting blive tyst!
I Længsler kommer nu, forsamles her og iler!
Der er alt aabnet Vei til Kjerlighedens Bryst.

O løft, almægtig Haand! løft disse svage Sukke
Som stræber i min Sjæl, selv til dit Hjerte op:

Velsignelsernes Hav hos dig kan ene slukke

Den inderlige Tørst hos en saa talrig Trop.

Jeg seer et Tvillingfolk, hvis muntre Sjele viser

At Fred og Frugtbarhed ernærer deres Blod;

Et Folk hos Havet, som sig selv og andre spiser

Med din Velsignelse til Tarv og Overflod.

Her er mit Hjertes Kreds – Jeg ei din Fod forlader,

Før du med dette Folk oprettet har en Pagt,

At blive deres Gud, Beskytter, Ven, og Fader;

Du maa, min Gud! – Du skal – saa stor er Hjertets Magt!

Lad Kjerlighed og Dyd forene deres Tanker!

Lad Enighed og Ret udføre deres Sag!

Saa tit de hidser Seil, saa tit de kaster Anker,

Saa lad Lyksalighed omringe deres Flag!

Dog hvad? – hvad skulde du et saadant Folk ei unde,

Som du en Konge gav, hvis Hjerte ligner dit?

Velsigne ham! – hør! nu opløftes alle Munde,

Og Millioner Suk forene sig med mit!

Giv du hans Scepter Glands – ei blot de Æreskygger,

Som Verden ofrer dem, hvis Mod og Overmod

Sin Æres Monument paa slagne Landsmænd bygger,

Og køber sig et Navn for Undersaatters Blod.

Nei, gjør Ham stor hos dig, og ei i Hykleskrifter;

I Dydens Øjne stor, og dette Marmor værd:

Den Femte Frederik blev stor ved Freds-Bedrifter,

Og vandt med Viisdom meer end Helterne med Sverd.

Men skal (du har en Dom som ene Blod forsoner)

Skal Nøden drage Sverd mod Voldsmænds Overmod;

Saa skab du *Fredriks* Sjel i *Fredriks* Legioner,
Og viis at saadan Sjel er værd Hans Helters Blod!

Nu hørte jeg en Lyd som vil dit Hjerte røre!
Mit Folkes Sjele brød i Jubelpsalmer ud;
Bønhør nu hvert et Suk som Engle ikke høre!
Bønhør mit hæse Raab, *min Kraft! min Sang! min Gud!*

PRISSKRIFTET OM SKABNINGENS YPPERLIGHED I HENSEENDE TIL DE SKABTE TINGS ORDEN OG SAMMENHÆNG

k3

I denne stille Roe, hvor Liv er daanet hen,
Hvor Sands og Overlæg for Phantasien rømmer,
Hvor Slaven i sit Baand om Kongeriger drømmer,
Og Jordens Guder blir til Mennesker igjen;
Hvad søger du, min Geist? Mon Eenlighedens Land
Er Sjelens Tidsfordriv? Mon Mørkets stille Boelig
Fornuftens Fristad er? og spæde Tanker roelig
I Nattens frugtbar Skjød til Sandhed voxe kan?

Jo almagtsfulde Nat, bliv du min Hjelp igjen
Som før har lært min Sjel at Sværm kun avler Daarer!
Du Sandheds Moder, du er den jeg nu udkaarer
Til Moder for min Sang, og Vidne mod min Ven.

Hvor gavmild er din Roe! din Eenlighed hvor rig
Paa kostbar Sandhed! Du hvis sorte Vinger dækker
De Dagens Spøgelser som ofte Dyden skrækker,
Og fordrer Sandserne mod Sjelen ud til Krig;
Kom Viisdoms Prædikant! antænd i min Forstand

Saa stjerneklare Lys som du der oppe tænder,
Hvor Verdner rundt omkring i Myriader brænder,
Og Viisdom, Orden, Pragt i alting øjnes kan.
Jag Verdens Tummel bort! stil Syslernes Orcan!
Lad ei spidsfindig Dunst, Vankundighedens Dampe,
Falsk Vid, og Overtroe naae til den Midnats Lampe,
Som jeg for *Philadon* og Verden har tændt an.

O Philadon! for dig min Lampe før har brændt;
For dig min Muse nu en dristig Valfart vover
Omkring den skabte Kreds; og medens Jorden sover,
Vil vaage for at faae din Sjel i Luer tændt.

Ach, havde jeg en Tolk fra Evigheden her,
Som kunde *Pop's Forsøg* med Sandheder formere
Af den Philosophie, som Englene studere,
Hvor *Bayles* største Tvivl alt afbeviste er!
Og kunde jeg (dog sligt kun Engles Sprog formaaer)
Fortælle hvad de see som bag Forhængen kige
Ind i Naturens Uhr; og see hvor ret og lige
Det mindste Hjul deri til Verdens Beste gaaer!

Men tie, forvovne Bøn! – *O Young*, saa laan mig du
Den Pen som Andagt skar, og hvæset blev ved Smerte,
Den Pen som skrev saa dybt ind i *Lorenzos* Hierte,
At Skriften lyser frem med hellig Glands endnu.
Saa vil jeg flyve did hvor Vid hos Andagt boer;
Og Philosophens Mund skal *David's* Harpe blive,
Naar jeg, indblæst som du, kan Englepsalmer skrive,
Og synge for min Ven, at Gud er viis og stor!

Dog uforsagt, min Geist! – Saa stor din Afmagt er,
Saa rig er dog din Sang, Beviserne saa stærke;

Hvert Skrit du gjør er strøet med Viisdoms Underverke;

Og Støvet selv til dig Guds Lovs Basun frembær.

Den døde Klump som hist fra Muelighed udbrød,

Den Søn af Intet som af Evighedens Fader

Fik Liv, Bevægelse og Form i tusend Grader,

Da Tid, og Rum, og Sted, og Varighed blev fød:

Den vide Omkreds, hvor Materie og Aand

Af særskilt Slægt og Art paa Trappetrin opstige;

Hinanden mere liig, dog aldrig ganske lige,

Og alle Hemper paa det samme Kjædebaand:

Hvor Verdner flokkeviis blant Verdner tumles om,

Saa dennes Hvirvelstrøm den andens Hvirvel trykker;

Og dog en Klode ei et Solegran forrykker,

Langt mindre mindste Støv fra Evighed omkom.

Den Klump, den Kreds, det Alt, hvor ingen Grændser er;

Maa det, o *Philadon*, din Sjel til Andagt røre:

Saa skal hver *Atomus* for dig bevisligt gjøre,

At alt er Viisdom, Kunst, og Pragt og Orden der.

Kom, tal i mit Sted nu dit Almagtssprog, o *Nat*!

Lad de Vidunder du paa Himlene udbreder

I Millioner Tal, fortælle hvad han heder,

Som denne Stjernehær har der i Orden sat.

Fornuften staaer forbaust blot ved den Glands jeg seer

I Øjesynets Kreds, den Plet kun af det hele:

Og dog saa stor i Alt og i de mindste Dele,

At Sjelens Øje selv tør neppe see paa meer.

Hvad Reise var det ei herfra til hin Planet;

Fra den igjen og op til hine blege Fakler!

Hvad Syn at see et Skimt opklaret til Mirakler,

Som blot en uskabt Aand har maalt og overseet!
Tag Lysets Vinger paa, og flyv med stadig Flugt
En Verdens Alder frem fra Klode op til Klode!
Tæl Sole, Verdner der hvor før kun Prikker stode;
Og see den første Soel i Øjekredsen slukt!
Tænk saa din Flugt er endt; men viid du har igjen
En lige endløs Vei, hvor Verdnens Skare vrimler
Som der du kom fra før! – Almægtig Gud, jeg svimler!
Paa denne Almagts Top al Tanke daaner hen.

Saa stor er du, o Nat! – dog er det ikke nok,
At dine Under kan med Tanker ei indhegnes,
At denne Almagts Hær kan ei med Tal beregnes;
Nei, nævn mig den Forstand der styrer denne Flok!

Mon døde Atomer har blæst sig selv til Liv,
Og i forvirret Krig imod hinanden stormet,
Til al Naturens Kreds saa ordentlig blev formet
Ei ved et overlagt, men blot tilfældigt *Bliv*?
Har Hendelse vel bygt en Stjerne og et Kræ
Med saadan Overlæg, at naar den første bruser
Omkring med heftig Fart, den ei det andet knuser?
Er det vel Spørsmaal værd? – Jeg synger ei for Fæ.

Stor er den Almagt som min Sang tilbeder nu. –
Og hvo kan synge ret? – Sligt tør knap Engle vove.
Men Viisdom, du som skrev Bevægelsernes Love,
Og stilled Verdens Uhr, hvor stor er ogsaa du!
Fornuften seer kun lidt af den Oeconomie,
Som alting styres med; den gjetter om det meste:
Dog hvad den seer er nok, Bevis nok at den beste,
Den allerviseste har Vallet gjort deri.

Har skabte Hænder bygt et Uhr med saadan Kunst
Som vort Planetsystem, der stedse sig omdreier,
Der stedse blir uslidt, og stedse lige veier:
Ja Verdner selv forgik, naar der forgik en Dunst?
Kan Millioners Kraft et Øjeblik formaae
At holde op kun een af disse Atlaskroppe,
Som paa den blotte Luft omvæltet sig der oppe,
Og ved indbyrdes Træk og Stød tilsammen staae?
Dog hænger Alting der – paa hvad? – paa hvad, o Ven? –
Paa Ordrens vise Lov. Hvis den tilbage kalder
Sin Omsorg for en Myg, strax alle Verdner falder
Fra Ligevægtens Punct til Chaos ned igjen.

Den Evighedens Lov, den Skabnings Grundlov har
Deelt Dyrekredsen af: og paa de maalte Roder
Den skrev: Reis her, o Jord, med dine Naboekloder,
Og gjør min Herlighed for Verden aabenbar!
Den lod af Kjerlighed for alle Væsner der
(Hvad er for Almagt tomt?) i Klode-Cirklen blive
En Middelpunct af Ild; og bød den rundt om give
Fornøden Varme, Lys, og Frugtbarhed til hver.
Hver Aarets Tid, ja meer hver Time, hver Secund
Blev cirklet af saa net, at Mennesket kan blive
Planeternes Prophet, og Reisechartet skrive
For Verdnens aarlig Vei paa denne Ordens Grund.

O skam dig, *Philadon*, om du alene troer
Den Sandhed Natten dig saa mathematisk viser!
Hvad? har du ikke her Euclidiske Beviser?
Saa tro ei blot, men see, og føl at Gud er stor!
Ja brænd af hellig Lov saa klar som Nattens Pragt,

Brænd over Orion! du brænder aldrig ene,
Min Nat gir Selskab nok, og Natten ei alene;
Nei Ordzens Skuespil har meer end denne Act.

Nu aabnes alt en ny; og Morgenlerkens Flugt
Inbyder *Philadon* at see paa nye Mirakler;
At see hvor Natten døer, og alle Himmelfakler
Ved Dagens Fødselstund af større Lys blir slukt.

Saa liflig som din Røst, du Almagts Prædikant,
Er denne nye Act, hvis Indhold du forkynder:
Harmonisk som din Sang Dagbrækningen begynder;
Og Viisdom lyser frem paa Himlens østre Kant.

Hvad Orden, Sammenhæng og Harmonie er her
I dette Mellemrum, det Halvlys som frembryder
Imellem lyst og mørkt, og al Naturen fryder
Med straalebrækket Lys, før Lyset selv er der.
Hvis Solens Glands med eet af Mørkets Skjød udbrød,
Hvor farlig blev dens Ild for Skabningernes Øje!
Hvor lidet vilde da en Soel vor Jord fornøje,
Hvis Middags Straaler selv knap Lys og Varme bød.
Nei den som skabte Lys var hertil alt for viis;
Den Gud, som intet Spring i Skabnings Raden taaler,
Han bød en Atmosphær at brække Solens Straaler,
Og dele Lyset ud til Jorden gradeviis.
Strax brød paa Himlen frem oplyste Dunsters Skin,
Og Øjet blev ved Skimt til Lyset forberedet:
Afbrodte Straaler blev om halve Jorden spredet,
Og Dagen kom og gik paa flere Trappetrin.
Det sorte Himmelsvelg fik Farver vexelviis;
Og Horizonten blev af Lysets Gjenskin malet

Med en Azurblaa Grund, hvor Guld og Purpur praaled:
Saa Himlen alt før Dag var Øjets Paradis.

Mon *Philadon* endnu som Otterslangen er,
Og stopper Øret til naar Skabningsverket raaber
Igjennem Lysets Skimt og Morgenduggens Draaber:
At en alviis Forstand har ordnet Alting der?

Lad Verden være døv; jeg tier ei endnu,
Den Viisdom er for stor, hvis Orden jeg forkynder;
Stor var den sidste Act, en større nu begynder:
Jeg zitterer, *Philadon!* – o zittre ogsaa du!

See Lysets store Sjel og Stjerners Dronning der
Sin gyldne Straaleglands bag Bjergets Top fremsender.
O Gud! det blotte Skin al Himmelen antænder:
Hvad vil da blive af, saa snart hun selv er her? –
Ja gys kun ved den Glands hvori hun stiger op! –
Har du vel seet og maalt den store Lysets Moder?
Smelt sammen til een Ild ti hundred tusend Kloder
Saa store som vor Jord, og maal saa Solens Krop!

Forfærdelige Brand! uhyre Majestæt!
O zittre lille Jord! forskrækkes I Planeter,
For denne Kjempekrop som næres af Cometer,
Og hvad den kommer nær antænder til Comet!
Hvo slukker ud dens Ild? Mon alle Skyers Vand,
Mon alle Verdnens Magt kan dette Ildbjerg stoppe,
I Fald det skrider ud af Ligevægt der oppe,
At det ei tumler ned, og setter alt i Brand?

Men frygt ei, *Philadon*, du sover ganske trygt!
Lad Ildens Ocean paa Firmamentet brænde;

Den Viisdom som min Sang vil lære dig at kjende,
Den har før Solen blev alt sørget for din Frygt.
Saa snart hans Skabnings Røst til Lyset sagde: Bliv!
Den sagde ogsaa: «Soel! hid er din Grændse maalet!
«Bliv mange Verdnere Lys, gjør alting der bestraalet!
«Bliv ei din Cirkels Skræk, men Vellyst, Lys og Liv!

Hvad? føler du ei Lys og Varme i din Sjel?
En Straale ned fra ham, som satte disse Luer
Paa saadan Ordens Punct, at Flammerne ei truer,
Og dog gir Varme nok til al Naturens Vel?
Selv Helvede blir lyst ved hans alvise Vink.
Forfærdelsernes Ild gjør Skabningen fornøjet:
Ti tusend Verdnere Brand blir Skuespil for Øjet,
Og Livet boer i dig, utaalelige Blink!

Knæl, Østerlænding, nu for Himlens Dronning ned!
Ja, kan et Creatur fortjene Guders Ære,
Skal Ydmyghed en Pligt mod Pragt og Højhed være;
Saa knæl for denne Glands! jeg undres ei derved.
Dens blotte Forbuds Pragt Ærbødighed indskød:
Saa snart Aurora kom, og aabned Himlens Porte,
Blev Nattens mørke Dunst i gyldne Skyer borte,
Og Solens Kongevei med Purpurroser strøed.
En Zephyr foran gik, som feied Luften reen,
Og gavmild Perledug paa alle Planter spreded,
Hvis kølig Næringssaft blev meer og meer udbredet
Af Solens frugtbar Ild i hver en Aaregreen.

Farvel, elskværdig Nat, min Lærer og min Ven!
Din Herlighed forsvandt: Dog nei, den blev forandret
Til større Herlighed; thi da din Pragt bortvandred,

Saa fik Naturen strax en dobbelt Pragt igjen.
Min Lampes dunkle Skin, og dine Lampers Glands
Af Dagens større Lys paa eengang blive blendte;
Da Solen Dødens Land til Paradis omvendte,
Og Søvnens tause Roe til Liv, og Sang, og Dands.

Hvor voxer nu min Sang! En ny Natur opstaaer
I synlig Almagt klædt, med Natten før bedekket.
En Verden, af sit Mørk ved Solens Lys udklækket
Fremkommer her, som hist ved første Skabnings Vaar.
O Gud hvor dette Alt seer heel almægtig ud!
Rek tusend Øjne hid, og lad mig Synet dele! –
Hvad skal jeg see paa først? – et Bjerg? – en Myg? – det hele?
Da Bjerg, og Myg, og alt er lige fuldt af Gud.
Jeg veed ei hvad er størst, om Orden eller Pragt
I al den Herlighed et Øjekast opdaged?
Hver Deel er stor for sig; og alt tilsammen taget
Beviser kun paa ny, hvad hver en Deel har sagt.

Du Skyers Naboebjerg, bliv min Betragtning Val!
Du Skjold mod Stormens Magt, du Kildespringets Moder,
Du Rigdoms Magazin, du Frugtbarhedens Broder,
Som deler Soel og Lys og Vædske til din Dal!
Fortæl din Skabers Kunst, – dog Dalen er for skjøn!
Mit Øje flyver did, hvor Edens *Flora* vandrer
Blant Blomsterne omkring, og ved hvert Skrit forandrer
Din prægtig Ordens Dragt, nu guul, nu rød, nu grøn.
Kan Sandser og Forstand faae større Lyst endnu?
Mon Viisdoms Verket til Uendelighed stiger!
O Dal! ja, du er skjøn! men hør, din Skaber siger:
«Dit mindste Blomster har en Dal saa skjøn som du;

«Den Dal igjen er fyldt med Sæd, hvis mindste Frø

«Indslutter i sin Punct ti tusend nye Poder,

«Og deres Frø igjen er Millioners Moder.

Knus nu et Seneps Korn, og see en Verden døe!

Hvor blev du, *Philadon*? Jeg taber dig og mig

I denne Frugtbarhed, som Synet overstiger.

Før raabte Himlene, nu Jorden ogsaa skriger:

Vor Skabnings Kjede er vor Skabers Væsen liig!

Alt, hvor du seer dig om, er proppet fuld af Liv,

Og intet Rum er tomt; men Creature vrimle

Med meer og mindre Liv: Igjennem alle Himle

Til Jordens Middelpunct fløj Sjele fra hans *Bliv*.

Hver Skabning fik sin Form, sin Næring og sin Kreds

Saa ordentlig uddeelt, at alle har det beste,

Hver til sit Endemaal; det mindste med det meste

Staaer som en mønstret Hær i Orden allesteds.

Hold stille her, min Geist, og tænk saa langt du kan,

Saa langt en indskrænkt Aand om uindskrænkt kan gjette!

Led op de Viisdoms Spor som findes i alt dette!

Erfaring og Fornuft gjør selv din Gisnings Plan.

Hvor stort et Mellemrum fra blot Emfindtlighed

Til mueligste Forstand! – det Rum kan ikke gabe.

Hvad Grader af Fornuft fra *Plato* til en Abe;

Fra Abens Tænkraft til Østerskallens ned!

Hvad Størrelses Forskjel fra Leviathans Krop,

Og til det mindste Dyr som intet Glas opdager,

Fra Længden af det Liv som kronet Hjort¹³ fremdrager,

Til det Ephemeron paa een Dag fylder op!

Mon disse store Rum er fyldte nederst fra,

Og op – hvo veed hvor langt? – Mon Aand, og Krop,
og Ævner

Opstiger gradevis til Tal som ingen nævner? –

Fornuft, Erfaring, Glas, og Øje svarer: Ja!

Men hvo har Enderne paa Skabnings Kjeden seet;

Hvor Aand begynder først, hvor vidt Materjen rekker?

Fra hvilke Puncter de sig til hinanden strekker,

Og i hvad Punct de sidst forene sig til eet?

Her studser alt Begreb, Fornuften tier stil,

Og Tænkekraften sig i Mørkheds Afgrund taber. –

Ja hvo kan øjne sligt som ikke selv er Skaber;

Da blot et større Skimt er Engles Skuespil?

Nok, Alting er opfyldt. – Hvad Tanke er ei det? –

Spørg nu, hvo reder Bord for denne store Mængde?

Hvo holder alle op i Evighedens Længde,

Og ved een Ordens Baand forbinder dem til eet?

Nu blæser Sole bort, og Kloder blir som Støv

Mod denne Forsyns Vægt, den Omsorg for det hele,

Den Kunst at eftersee uendelige Dele

Ei ene i en Soel, men ogsaa i et Løv;

Ja hvor den ene Deel den anden Modstand gjør,

Hvor Torden, Hav, og Storm, og Regn, og Ildens Luer

Med Oversvømmelse, med Brand, og Chaos truer,

At holde alt endda i Sammenhæng som før.

Begynd fra Verdens Vaar, og tæl hver Skabnings Slag:

Tæl efter nu igjen, og sig hvad Slag der fattes:

Mon ei den enes Død ved andres Liv erstattes,

Saa Altings Liv og Død i Jevnvægt staaer hver Dag?

Den Avlings Drift, hvert Kjøen til Slægtskabs Kjøen har,

Kan den vel ryddes ud, og Verden gjøres øde?
Man har gjort Overslag paa fødde og paa døde;
Men aldrig vist et Kjøn hvis Mage savnet var.
Saa ofte som vor Jord Omvexling overgaaer,
Hvad gjør at dyr Tid, Pest, og Krig den ei udtømmer?
Hvad gjør at Rovdyr ei Naturen oversvømmer;
Og skjönt at Ulv er til, dog aldrig fattes Faar?

Jo alting har sin Lov, fra Cherub til en Mid:
Slet intet er for lidt, og intet overflødig;
Det mindste Solegran i Skabningen saa nødigt,
Som den umaalte Krop der bringer Lyset hid.

See nu, min *Philadon*, blir Skabnings Planen stor;
Naar alt er fuldt af Liv, af Ævner, Drift og Pligter,
Hvis Virkning ei til een, men til det hele sigter;
Og paa den mindste Deel den heles Vel beroer.
Det er ei Kloder blot, som holder Kloder op;
Et Støv er ogsaa tælt i Ligevægtens Skaaler:
Naar Solen til en Myg uddeler sine Straaler;
Saa hjælper den igjen at bære Solens Krop.

Saa hænger alt af eet, og eet igjen af alt.
Det heles Beste er forenet til en Kjede,
Hvor Madiker gjør ud et af de store Lede.
Spørg *Philadon* endnu for hvem en Spurre faldt?

Hvad er det da jeg seer? – Et Creatur opstaaer,
Som i et dunkelt Glas sit korte Syn udvider,
Og med et Herskabs Blik seer om paa alle Sider,
Og siger: «Alt er mit, saa vidt Naturen naaer:
«For mig de skjulte Lys bag Melkeveien staaer:

«For mig gaaer Jorden om, for mig opreises Storme,

«For mig er alting skabt fra Engle indtil Orme!

«Jeg ene ved Fornuft til Evigheden gaaer!

Opblæste Creatur, hvo er du? hvad er dit? –

Det Rum du fylder op blant alle andre Dele,

Det Sammenhæng dit Liv og Haab har med det hele;

Er du fornuftig stolt, saa sig kun: det er mit!

Hvor liden er den Kreds som du kan oversee!

Hvis alt er skabt for dig, det meeste staaer forgjeves;

Forsynets Kjerlighed for Millioner hæves:

O tie! – thi ellers vil en Madik dig belee.

Den lille Blomsterknop, den Skovens Eremit

Hvis Vext du aldrig saae, mon den for din skyld taber

Sit Væsens Nytte? Nei en Bi har ogsaa Skaber,

Der sørger for dens Vel saa kjerlig som for dit.

Mon Microscopet gjør din Hovmod mere rig?

Søg op de skjulte Liv i Jord, Luft, Ild og Vande,

De Dyr som paa et Støv opdage nye Lande;

Og tænk, om disse Kræ opholdes der for dig?

Nei Skabningers Monark, forkort dit Scepter her!

Du Gisnings Væsen, du som tænker kun saa ilde

Om Verden, Gud, og dig; hvor tør du dig indbilde,

At du en Middelpunct af alt det skabte er?

Slig daarlig Fordom gjør Naturen til en Ørk.

Dens største Deel blir tom, dens Skranker alt for trange:

Forsynets Labyrinth har ellers dunkle Gange;

Men sigter alt til dig, saa blir den alt for mørk.

Hvor blev den Lerke af, hvis søde Toners Klang

Indbød min *Philadon* til Morgenrødens Under?

Den muntre Vægter, som fra Luftens Top herunder
Opvækked Skabningen til Andagt med sin Sang.
Den fløj mod Himlen op, og brændte fuld af Lov
For ham som havde bygt den spæde Hals som trilled;
Og just da den sin Bøn, sin Morgensalme spilled,
Den blev – o *Philadon!* – den blev en Falkes Rov.

Hvad? sukker du? – Er Suk vel filosofisk her?
Skal Lerken aldrig døe? Skal Falken ikke leve?
Blev Verdens Orden størr', om Rovdyr aldrig bleve? –
Betænk det, du som selv det største Rovdyr er!
Ja meer: naar alt har Liv, og nærer sig af Liv;
Hvad Forskjel er der da paa Rovdyr, og paa andre?
Naar Døden kun bestaaer i Formen at forandre,
Saa er jo altings Død et blot vedvarigt Bliv!

Nu først blir Ordzens Lov sig selv i alting liig,
Naar alt er ei for een. – Du uden Tvivl alt merker
Din Fordoms Feil: Naar du og Falken æder Lerker,
Saa æder Lerken Orm, og Ormen Falk og dig.
Ja, Verden er Guds Stad. Den mindste Borger der
Har samme Ret som du, til Liv og muelig Lykke,
Du har vel større Rang; men sligt kan ei forrykke
Den Lov, hvis store Bud det heles Beste er.
Her hægtes alt i eet, og denne Kjede gjør,
At Verdens mindste Deel forbinder alle Dele,
At Viisdom, Kunst, og Magt oplyser meer det hele,
Og Gud blir mere stor, og viis, og god end før.

Bliv klog igjen, og tie, opblæste Uforstand!
Du som til Hovmods Top paa Gisninger opklyver,
Seer Verden stykkevis, bestemmer alt, og lyver,

Og tegner Kartet af før du kan øjne Land!
Hvad Under at Guds Verk seer ofte dunkelt ud
For dig som ei seer alt, ja ei engang det meste?

Men hør: mon den som veed, og vil, og kan det beste,
Ei gjør det? – Usle Kræ! tør du fornede Gud?

See her, min *Philadon*, et flygtigt Øjekast
I al den Herlighed, som Skabningen indringer!
Afmægtigheds Forsøg, en Flugt af svage Vinger,
Hvis spæde Seners Kraft vansmægted i en Hast.
Min Muse viser kun et Blik af Verdens Pragt,
Erfaring, Vid, og Dyd kan Synerne formere.
Thi vid, Almagts Verk har i det mindste mere,
End hendes Afmagt her har om det meste sagt.

Jeg seer det store Alt. O Ven, hvad blir du da?
Naar Solekredsen er en Punct kun af det hele;
Vor Jord en Punct af hin; og du – o hvo kan dele
Slig Punct! – Nei *Philadon* forsvinder for mig nu.

Imidlertid er du, o lille Væsen, her,
Ja her til større Haab, til evige Hensigter,
Til dit og Verdens Vel; et Maal for manges Pligter;
Skjønt usel som en Orm, dog som en Engel kjer.

Og veed du hvad det var, som først bestemte dig
Til Lem af Verdens Stad? – Mon han, din Skaber, trængte
Til Verdener? til dig? – O nei, naar han blot tænkte
Paa Verd'ners Muelilghed, saa fandt han nok i sig.
Ei Engle anden Grund for deres Væsen veed,
End den Insecter har; og du i Sole finder
Den samme Grund som dig med Seraph sammenbinder:

Det er, o *Philadon*, den blotte Kjerlighed.

Vox da igjen paa ny, og stig til Engles Rang,
Du lille Creatur som bag en Punct dig gjemte!
Drog Kjerlighed dig ud af Intet, og bestemte
Dit Væsens Øjemed før Engle blev engang;
Hvor stor blir du, min Ven, naar Kjerligheden har
Valgt dig som mest beqvem blant Muelighedens Mængde,
At fylde op et Rum i Skabnings Kjedens Længde,
Og Verden uden dig den beste ikke var.

Hvor sikkert blir dit Haab! – Ja lad dets Udsigt frit
Bag Tidens Grændser naae. – Kan Kjerlighed vel savne
Sit Val, sit frie Val? – Nei blant de mange Navne
I Evighedens Bog staaer ogsaa tegnet dit.
Hvor hellig blir din Pligt, naar du ei blot er til;
Men fuld af Lyst, og Haab, og Ævner til at blive
Lyksalig: bør ei da dit Haab og Lykke drive
Din Sjel til den, som din og alles Lykke vil?

See! her en Pyramid af Skabninger opstaaer,
Som alle Haand i Haand til deres Udspring iler,
Til ham, den første Han, den Skabnings Ven som smiler
Fra Spidsen ned til alt saa vidt som Væsner naaer.
Kom *Philadon*, følg med, stig op ved Hellighed
Til din Original, den helligste, den største,
Den store Alt i Alt, den sidste og den første,
Dit Lys, dit Liv, din Soel, din Gud, din Salighed!

Her daanede min Geist! hør Engle synger nu,
Og Verdner Gjenskrald gir af Englechorets Tone;
Ja Guder knæler ned for den uskabtes Throne,
Og synger: «Hellig, stor, og viis, og god er du,

«Du Aarsag til alt skabt, dets Ophold, Liv, og Ven,
«Ei ene Englers Gud, men ogsaa Miders Fader;
«Som føder Cherubim, og ei en Orm forlader:
«Velsignelse og Lov og Priis er din igjen!

TAAREFULD ERINDRING AF EN HØJTELSKET SØSTER.

Velsignede Støv!

Sørgelige Levning af den kjerligste Søster!

Du fortjente meget, og behøver intet,

derfor faaer du ikke andet

end dette sidste Echo

fra din bedrøvede Broder.

Jeg talte til dig i Døden:

Jeg maae ogsaa raabe efter dig ind i Evigheden; /

Men hvad skal jeg sige?

Blod og Venskab

stormer begge til din Kiste at væde din Aske;

Men de stormer endnu mere til mit Hjerte,

og vil forbyde mig at tale.

De vil begge have lige saa stor Deel i din Død,

som de havde lige Deel i dit Liv.

De raaber:

Du var lige saa oprigtig Ven som from Søster,

du var i begge Tilfælde den beste.

Ak ja!

Min Smerte vidner at jeg havde i dig

i 18 Aar 6 Maaneder og 15 Dage

en dydig, en kjerlig,
dog i de to sidste
en bedrøvelig Søster.

Ak!

At jeg ikke maatte nyde det første
uden at see det sidste!

Jeg har vel været betænkt paa Skilsmisse; /

Men aldrig saa hastig,
mindre paa din Side,
mindst midt i saa stort Haab.

Ak hvilken Jammer
at lide Skibbrud saa nær ved Havnen!

Ak

min Rose!

Du visnede hastig i Livets Vaar,
skjønt til en salig Forandring,
fra en Lillie til en Paradisrose.

De som saae dig i din sidste Tid,
i dine Martyrdage,

kunde ikke see dig uden at øse Graad,

skjønt af en dobbelt Kilde;

Bedrøvede over din Pine,
men glade over din Roelighed:

Du murrede ikke engang over dine brændende Smerter;

Taalmodighed var den Atlas

som bar din Byrde.

Saa stærk er den almægtige. /

Han bar din Sjel ind i Jesu Saar,
da Legemet laae udspilet for alle Pile;

Disse Saar

vare dit Plaster i din Barselseng;
Nu fandt du ogsaa der i Døden din Brudeseng.

Tak for din Afskedsmusik,
Jesu, dine dybe Vunder etc.

Dette var din Svanesang
midt i Kroppens Afmagt,
midt i Fornuftens Storm.

Ja!

Da Døden havde fængslet alting,
saa viste dog dine matte Øjne
til hvad Havn Sjelen skulde geleides

af dine Sukke:

Himmelen var Nordpolen,
Hvor kjempede ikke mit Hjerte,
da du kjempede med Døden!
Jeg tumlede paa din Seng,
jeg ønskede at sønderrive Himmelen, /
For at aabne dig Vei til Guds Throne:

Men

dine Sukke vandt Seier.

Du sov, du døde;
Bedrøvelige Syn for os efterladte!

De Taare,

hvormed jeg den Tid vædede dit kolde Ansigt,

vare kun Sendebud fra mit Hjerte,

og Vidner om min Pligt,

men ingen Belønning for din Kjerlighed;

Den faaer du hvor du nu er.

Jeg havde intet at give dig,

uden Sorg og Sukke,

men disse kan jeg umuelig spare.

Af ni Sødskende

var du den eneste Døden havde levnet mig;

Nu tog den i dig

den sidste, den beste.

Ak!

Hvorfor skal jeg leve igjen for at begræde dem alle? /

Jeg elsker dig for højt til at misunde dig din Lykke;

men jeg er Menneske,

og jeg er Broder.

Jeg savner dig, min Fornøjelse! jeg savner dig,

og jeg ikke alene.

De sørgende Forældre, din nedslagne Ægtefælle

begræder i dit Tab

deres Alderdoms Trøst,

Husets Soel, Livets Lyksalighed.

Jeg vil overlade til dine Venner at tale selv

om deres Sorg,

og Himmelen skal tale for de fattige;

Men jeg burde dog være en Tolk

for din stumme Yndling, din lille Datter,

det første og største Pant paa din Ægtekjerlighed

hvilken du beseglede med Døden.

Jeg burde vise hvad hun savner

nu hun skal tumle om paa Livets Hav

uden din Omsorg;

men mit Hjerte smelter: /

Jeg kan ikke nævne hende uden at erindre dig,

og græde over begge.

Hun saae dig i Glæde og Sorg,

i Liv og Død,
altsammen i fire Uger og to Dage,
men hun veed ikke selv hvad hun saae.
Ak dobbelt Sorg for dem der maatte see alting,
baade for sig selv og hende!
Ulyksalige Foster,
om Døden kunde taget den Trøst med din Moder,
at Himlen seer til for os alle!
Men nu skal denne blive din Amme.
Du behøver nu intet Ønske! min Søster;
Men et for din Dotter:
Gid hun maa blive som du!
dog ikke saa tilig en Sorg for dine Venner!
For resten som du elsket af alle!
Thi du havde ingen Fiender;
I det mindste vidste du ingen selv;
Jeg ikke heller; /
Men dette veed jeg:
Du fortjente ingen.
Havde du nogen, saa Gud forlade dem!
thi du elskede alle,
Satan undtagen;
ham hadede du til Enden.
Det er alt hvad jeg tør sige,
skjønt det mindste af din Fortjeneste,
og ikkun Skyggen af dit Eftermæle;
Men jeg maa tie med det meste,
fordi jeg er din Broder.
Nu rester da at raabe
fra dine Forældre, fra din Mand,

fra dine Venner og fra mig,
det allerkjærligste, det allerbedrøveligste

Far vel!

Lyksaligste Engel!

Du er ophøjet over alle Forandringer.

Lykkens Ustadighed, Verdens Jammer,

Naaer ikke din Boelig. /

Nu har du allerede smagt

det Livets Brød, som du spaaede dig

Dagen for din Reise.

Ak gid jeg kunde fulgt mine Tanker,

da de fulgte dig til Evigheden!

Men jeg blev tilbage

fængslet med Tiden,

et Rov for din Erindring.

Far vel! min Velsignede! far vel!

Kan din salige Sjel forlystes med Tanker

om Tiden,

saa tænk paa mig.

Tænk paa en Broder

som endnu seiler for Lykkens Vinde,

Gud veed hvor langt fra Havnen.

Jeg glemmer dig aldrig.

Hvert Kjerligheds Tegn du beviste mig,

hvert Øjekast, indtil det matteste,

skal leve i min Erindring,

indtil jeg møder dig. /

† † †

Men et Ord ogsaa til dig,

min Læser!

Døm ikke før du har erfaret
hvad Blod og Venskab kan udrette;
Jeg vil ikke ønske,
at du skulde tage Deel i min Bedrøvelse
for at blive forvisset om
hvad Smerte dette Foster har kostet;
Nei, det var for meget.
Jeg begjærer ingen Lettelse,
men alene Undskyldning.
Troe derfor,
at disse Linier ere en Frugt
af et oprørt Hjerte og en stor Hjertesorg,
saa har du
baade mit Forsvar og min Undskyldning.

† † †

Menneske!

Her seer du i min Levning
intet nyt men et sædvanligt Syn,
et Billede paa dig selv,
en Skrek for din Hovmod,
en Triumphvogn for Døden.
Ungdom og Styrke
kunde ikke holde Stand i faae Dage,
før de bleve nedpakkede i disse Fjæle.
Lær heraf,
at du med al din Pralen
er kun en Dverg imod Døden.
Jeg maatte bukke for hans Vaaben.
Vent du kun det samme;
thi han leer af de stærkeste. /

Naar du skal følge mig, veed jeg ikke;
men dette veed jeg,
at Ormene maa ikke fattes Føde.
Dette er nok for dig.
Hvad mig angaaer,
da behøver jeg nu intet mere,
Jeg veed at min Frelser lever!

SØRGETANKER OVER HR. IVER ELIASON.

At fødes og at døe hvor vigtige Minuter,
De tvende Poler som vort Liv sig velter paa!
Den ene aabner og den anden Scenen slutter,
Den sidste viser hvad den første kaldes maa.
Saa snart vi fødes, har vi strax et Skrit paa Bagen,
Vor Lampe tæres alt, saa snart den tændes an;
Vel fød er nok en Trøst, vel død dog Hovedsagen,
Den sidste Time best den første rose kan. – /
At døe! et lidet Ord, men tankefuldt af Følger!
Hvor meget nævner den som ikkun nævner Død!
Hvor kan ei dette Ord oprøre Sjelens Bølger,
Og føde Tanker, hist en grum og her en sød!
At døe, ak Himmel! ja at døe! hvor stor og vigtig
Er denne Period, den sidste Livet har!
Den Gjeld vi Himmelen for Syndens skyld er pligtig,
Vil koste Hjerteklap før den kan gjøres klar.
Umuelig kan Fornuft, som kun har lært at tænke,
Med Ligegyldighed see Dødens Komme an;
En Afsked mellem Aand og Krop maa billig krænke:

En Ven fra anden ei koldsindig flytte kan.
Naturen krymper sig ved første Dødens Tanker,
Den skjelver for en Lee som hugger op med Rod;
Og naar den alt sit Mod mod Døden sammensanker
Saa zitrer Hjertet dog saa længe Blod er Blod.
Forfængelige Sind, indbildte Jordens Helte,
Som trodse Dødens Skrek, og danse til jer Grav!
Send først en Tanke ind i Evighedens Telte,
Og døer ei før I veed hvor I tilsidst blir af. /
Hvis Døden ikkun blot en Endepunct af Livet,
Og sidste Hempe paa vor Modgangs Lænke var:
Hvis intet vidre Haab om Liv vor Sjel er givet,
Ja vel, saa døer den best som frekkest Hjerte har.
Hvis Død og Intet er for Mennesker det samme,
Hvis ei for Sjele er en større Kreds bestemt
End den som spendes her i Livets korte Ramme,
Saa er det beste Liv som snarest blir forglemt.
Ja hvis ei andet er end idel Glædes Himle
Bag Dødens Forhæng for enhver som døer i Fleng,
Skal alle uden Val i Vellyststrømme vrimle,
Saa døer den alt for seent som døer paa Sotteseng.
Saa gjør den best som først til Livets Ende tragter,
Som tænker allermest letsindig i sin Død;
Lyksaligt Hjerte da som Døden mest foragter,
Og kysser strax den Dolk som ender Liv og Nød!
Men har vor Sjel et Haab som rækker over Tiden,
Et Øje som langt meer end Stjernekredden seer,
En Længsel for hvis Roe vor Tid er alt for liden,
Og Millioner Aar kun giver Lyst til meer: /
Er Døden ikkun først Begyndelsen af Livet;

Er Sjelens rette Boe ei her paa Jordens Øe;
Er Livet os kun til en Dødens Skole givet,
Og fødes vi kun for at lære ret at døe:
Har Evigheden hist ei een men tvende Arme,
Som deler Vee og Vel for Livets Vandel ud;
Er intet Væsen der som lar sig meer forbarme,
Men den som er han blir en evig nidkjer Gud;
Ja er vor Død den Punct hvorfra vor Sjel nedsenkes
Til Glæders eller og til Plagers Afgrunds Søe,
Til Evighed som ei kan tælles eller tænkes,
Saa er den værr' end Beest som kan lætsindig døe.
Saa er den heller Nar end Philosoph som tænker
At døe og lee er Tegn paa Heltetapperhed:
Ak usle Pralerie, som liden Ære skjenker!
Den døer kun frek som ei af Dødens Følger veed.
Men hvad? Er Døden da saa bitter, vil man tænke?
Er ingen mere Trøst tilbage i vor Død?
Just som man tænker til: Hvis blot Fornuft skal skjenke
Vor Trøst mod Dødens Skrek, saa blir den neppe sød. /
Den svøber Sjelen kun i Taage, Tvivl og Klage,
Just naar den alt et Glimt af Evigheden seer;
Just naar den skal gaae hen og aldrig meer tilbage,
Til saadan Tilstand hvor Forandring aldrig skeer.
Just naar dens bange Tvivl har Vished mest fornøden,
Saa blir Fornuften først en ubestandig Ven;
I Livet kyste den, men bider nu i Døden,
Gaa bort, er al dens Trøst, jeg veed ei selv hvor hen!
Ak Himmel! skal en Sjel omspendt med Dødens Smerte,
Af Plager qvælet, nu ei nyde mere Luft
End hvad et stoppet Rør i et fortvivlet Hjerte

Kan lede fra en tyk og taagefuld Fornuft?
Skal den sig trøsteløs i fæle Tanker vrie,
Som Dom og Evighed vil flokviis jage ind?
O Jammer! o! hvor vil da Dødens Pile svie,
Naar Øje og Fornuft blir begge lige blind!
Nei her maa anden Grund, om Ankeret skal fæste;
Her maa en Trøster til som er for alle død:
Den beste Trøst i Liv blir og i Død den beste,
En Qvist af Jesse Rod gjør Dødens Malurt sød. /
En Draabe Naade her for Sjelen mere veier
End Centnersvær Fornuft og Million Beviis;
Naar Sjelen føler at den Himmelen alt eier,
Den kysser fuld af Fryd hver Qvist paa Dødens Riis.
Et Glimt af Naadens Lys, af Helligdommens Lampe,
Oplyser alt hvad før i Sjelen dunkelt var,
Utallighed af Aar, Fornuftens Taagedampe!
Jer Afgrund I nu kun til Sjelens Glæde har!
Her smiler Naadens Helt ved Dødens første Komme,
Her glæder sig en Sjæl, af Jordens Lænke løst;
Nu Buret lukkes op og Fængslets Tid er omme,
Alt hvad som skrekked før, det bliver nu til Trøst.
Kom graadig Ormeflok og deler kun jer Bytte!
Tag som et funden Rov den Klump af Jorden hen,
Kom Grav, du søde Huus, du Støvets beste Hytte!
Adspred den Jord som hist skal samles blank igjen.
Kom søde Evighed, Lyksaligheders Kilde!
Kom Afgrund som var før saa bundløs mørk og fæl!
Kom Dom som spaaede før om Livets Gjeld saa ilde!
Du himmelsk Herredag, du spaaer om alting vel! /
Kom evig Jubelfest paa Verdens Sved og Møje!

Kom Aanders Samling, kom lykkelig Engletrop!
Kom Himmelvogn, sving op fra Jorden i det høje!
Kom Død, kom Paradis, tag baade Sjæl og Krop!
Ak honningsøde Død! Ak vellystfulde Tanker!
Ak Trøst for Støv at naae Lykkelighedens Top!
Især naar Døden paa forfaldne Hytter banker,
Og kalder hen til Fred en gammel trættet Krop.
En *Simeon* som Aar og Alderdom nedbøjer,
Som Verdens Svir og Sværm har gjort af Livet kjed,
Af al Fornøjelse ham Døden mest fornøjer,
Tag Herre, er hans Suk, din Tjener hen i Fred!

† † †

Afdøde salig Sjæl! som mange her vil savne,
Du savner intet hvor du alting bedre fik:
Hvor du i Glæde kan en Bro'er, en Datter favne,
Som stakket før end du til Evigheden gik.
Du prøved længe nok hvad Tid og Verden giver,
Halvfjersindstyre Aar en langsom Skole var; /
Men sligt er alt forglemt: du salig er og bliver,
Det Liv du lever nu ei evig Ende tar.
Du eier hvor du er langt meer end Verden skatter,
En Rigdom som ei Rust, ei Tid kan slide ud,
Du eier al den Fryd som Glædens Himle fatter,
Du eier meer end nok nu du er rig i Gud.
Den Trøst er nok for dig, og vigtig nok til Lise
For dine Venners Sorg som dog ei sørge bør;
Thi hvis man saae dig nu, din Glæde skulde vise
At Sorg ubillig er for den som salig dør. /

AFBRUDTE TANKER VED EN DØENDE SØSTERS SENG.

Fra Verdens Sviir og Sværm blev jeg nu nylig ført
Hen til *Melissas* Seng, til Pinens Forraads Kammer,
Hvor alting var opfyldt med Bitterhed og Jammer.
Jeg saae, jeg føled – O hvor blev min Sjel oprørt!
Du veed, mit Hjerte, best hvad haarde Slag du fik,
Saa tit fra Dødens Haand et Forbud kom og gik:
Hvor Medynk trykte dig, da Døden trued, smiled,
Og, skjønt som Haabet klæd, hen til Melissa iled.

Mit Øje ledte tit, men ingen Lindring fandt.
Jeg altid saae en Krop af nye Smerter svækket,
Af Pinens Ild opfyldt, med Angestsved bedækket:
Jeg saae mig selv tilsidst, og Verden strax forsvandt. /
Jeg tænkte hvad jeg tit, men ei for tit har tænkt,
Naar Sandserne min Sjel i Lyster har nedsenkt:
Vil du paa Haabets Sump med Marmortanker bygge,
Saa byg; men see din Rest er ikkun Sjel og Skygge.

O Sjel! jeg nævner dig og bæver ved dit Navn,
Udødelige Drift som Støvets Uhrværk driver,
Du Aand af Aanders Aand, som efter Støvet bliver,
Og da naar alting er forloret venter Havn!
Naar Kjødet blodrigt er, hvor ofte bliver du
Med Verdens Støv bedækt, af Vellyst qvalt; men nu
Er Verden som et Gran i dit emfindtlig Øje,
Usynlig, nagende, ei skabt til at fornøje.

Velan da! kommer hid, og lar os tænke lidt,
Indbildte Friheds Flok, Fornuftens tvungne Slaver,
Som tumlende af Vid med drukne Sjele raver,

Og raaber altid paa at I vil tænke frit.
I tænker, siger I? Hvor gjør I heri vel!
En tankeløs er værr' maaskee end fæisk Sjel; /
Men da ei alting kan just lige Tanker skjenke,
Saa søger hvor I kan engang alvorlig tænke.

Vort evig Vee og Vel – hvad Tanke var ei det?
Udødelighed – O min Sjel! o hvilken Scene
Som aabnes ofte naar jeg er med dig alene!
I store Samqvem man kun sjelden tænker ret.
Alvorlighed ei i Vellysters Have boer,
Den findes gjerne der hvor Angesttjørne groer:
Saa følg mig da, Fornuft, til hine syges Leie;
Der kan vi tænke frit, Natur og Naade veie.

Vi hist og her skal en besjelet Dødning see,
Hvis Vellysttønder er af Aarene udgravet,
Og Kjødets Maske paa de tørre Been afskavet,
Saa Sjelen nu først ret sig selv og alt kan see.
Da Blodet før løb frisk, da var en Taage sat
For Sjelens Øje, saa dens Syn var alt for mat;
Men nu den meer er løs fra Blods og Sanders Lænker,
Nu blir dens Udsigt fri, nu blir den ret Fritænker. /

Den tænker paa sin Byrd som meer end himmelsk er,
Hvor længe den har her i Kroppens Hule dvælet,
Hvor den i al den Tid af jordisk Lyst er qvælet,
Hvor mange Pletter den endnu af Støvet bær.
Lyksalig vil og maa den blive nu igjen,
Den søger derfor til sit første Udspring hen.
Men ak det tordnede! og Helligheden negted
Sin Skyts for en som var fra Himlen saa vanslegtet.

Borttordnet fra sin Gud, fortunlet Sjelen faldt
Til Verden ned igjen, hvor den med bange Tanker,
Med Raab og Skrig om Roe al Skabningen omvanker,
Men da den ei seer Gud, saa er det øde alt.
Hvor fæl seer Himlen ud, hvor mørk er Solens Glands!
Hvor bittert alt som før var sødt for Kjød og Sands!
Hvor hesligt Skilderie er Vellyst uden Maske!
Hvor mat er Ære nu og Rigdom! hvilken Aske!

Da Sjelen har nu her forgjeves tigget Roe,
Til sidst den i sig selv sin Roe og Lise søger, /
Men her Fortvivlelsen med fæle Tanker spørger:
Og hvor kan Roelighed i saadant Leie boe,
Hvor Legioner af Forskrekkelser opstaaer,
Hvor Evigheden selv med Piner væbnet gaaer,
Hvor Hevn, og evig Hevn selv Kjerligheden raaber,
Hvor alting fuldt af Skrek fortvivler, intet haaber?

Fortvivlende, fortabt, afmægtig, uden Trøst
Paa Dødens Spidse den sig krymper nu og vrier,
Da Evigheden alt jo meer og mere svier,
Og Saligheden selv er ikkun Tordenrøst.
Just nu, just nu den er saa reddeløs henkast
Paa Evighedens Bred, hvor Haabets Anker brast,
Saa seer den – O! min Sjæl, maa dette Syn dig røre?
O! bøj dig, al Natur, ved det du her faaer høre.

Hist paa et Bjerg den seer et Kors, en blodig Krop;
Den seer (knæl ned Fornuft) en Gud for Verden bløde;
Den seer (o store Syn) hvor Evigheden døde,
Og med sit sidste Suk Naturen løfted op. /
Paa Toppen Dødens Piil var sønderbrudt ophængt;

Og ned ved Træets Fod Fordømmelsen laae slængt;
Paa Kroppens Isse laae al Verdens Skyld og Brøde;
Paa Ærestytten stod: *Til alles Trøst jeg døde.*

See her hvor Sjelen drog sin allerførste Smil,
Den sank ved Korset ned, og favned Haabets Stytte;
Ja Engle kunde selv den ei fra Træet flytte,
Den slikked Blodet, og saae frek paa Dødens Piil.
Her daaner du, Fornuft, som tænkte før saa frit:
Jeg førte dig maaskee fra Jorden alt for vidt;
Men skal til større Lys din dunkle Lampe ryge,
Gaae ud fra Verdens Svir; tal flittig med de syge.

Min Søster! jeg endnu dig skylder et Farvel,
Et Echo af hvad jeg mod Døden til dig sagde,
Da du i Pinens Storm et Øre til mig lagde,
Og tog imod et Tak fra min forbundne Sjel.
Du lod mig trøste dig, skjønt du var fuld af Trøst;
(Og hvad kan skrekke den som veed han er forløst?)
Taalmodighed og Haab var paa dit Ansigt tegnet,
Det meer frimodigt blev, jo meer jeg saae det blegned.

Af mine Søstre du den sidste Levning var,
Du skulde ogsaa nu henflytte til de andre:
Ja Graad og Ønsker kan ei Skjebnens Dom forandre,
Til Dyden Himlen selv den største Fordring har.
Farvel! jeg sender da det sidste Hjertebud.
Farvel! jeg veed jeg har en Søster meer hos Gud:
Hvad jeg herefter maa paa Jorden i dig savne,
Det veed jeg vel jeg skal engang i Himlen favne.

Din Mand, ja ja din Mand han savner dig vel mest,
Den Tanke var og hvad dit Hjerte mest antasted,

Men da du havde ham i Himlens Arme kastet,
Saa gik du ogsaa glad fra denne kjere Rest.
Jeg saae hvor Qvælsen dit ømme Hjerte slog,
Da du fra dine smaae den sidste Afsked tog.
Men vid, den samme Gud skal rygte disse Poder,
Som var en Gud for dig da du var uden Moder. /

Nu seer mit Øje mat de perlefarved Haar –
Mit Hjerte bløder – O beklemte hjerte Fader!
Din eneste – dog nei, mit Hjerte ei tillader
At røre ved saa nyt ophugget Hjertesaar.
Din Sorg er billig stor; thi Døden fra dig tog
Dit sidste Hjerteblod; men dette veed jeg dog,
Kan Guds frygt og Fornuft et Hjertesaar forbinde,
Saa skal du i dig selv den bedste Lindring finde.

Hvor bær jeg en til dig gjeldbunden Sjel og Krop,
Du som i Faders Sted er Fader, meer en Fader!
Tillad da at jeg nu til Sorgens Dyb henvader
At rekke dig et Bret – O gid det bar dig op!
Mig selv – ja mindre har din Ømhed ei forskyldt,
Mig selv med sønlig Pligt og matte Ønsker fyldt.
O! kunde nu din Sorg af mig lidt Lindring høste,
Saa gid hvert Trin jeg gjør din Alderdom maa trøste! /

TANKER OM DOMMEN.

O min Sjel! skal du ogsaa være tilstede ved denne Scene?
Young.

Jeg synker – O! – hvordan vil dette falde ud?
O Syn! – O Øjeblik! Er dette nu det sidste?

O Dommer! – O min Synd! – fordømt? – o gid jeg vidste
En Tilflugt for min Sjæl! Ak red mig dog min Gud! –
Saa foer jeg af en Drøm forferdet op i Nat;
En Drøm hvorved min Sjæl blev jaget træt og mat,
Fra stille Tanker til en stor og skrekfuld Scene.
O Søvn! gir du da Røe for Kroppen kun alene?

Jeg syntes som jeg i et Øjeblik henrykt
Stod paa en aaben Mark, hvor det var tyst og roelig;
Naturens hele Kreds saae ud som Søvnens Boelig;
Og Sikkerhed laae paa hvert Skabnings Øje trykt. /
Jeg saae mig rundt omkring, men saae mig ene staae
Indtagen af at see det klare Himmelblaae,
Og Stjernerne med slig uvanlig Tindring brænde,
Som Lysets sidste Glimt, naar Luen selv har Ende.

Min Sjæl nu op og ned i eensom Glæde gik:
En Tanke ferdig stod blant Stjernerne at klyve,
Og med et skyldigt Suk til Skaberen henflyve;
Men faldt i Afmagt hen. – O fæle Øjeblik!
Hvert Himmelfakkell blev med eet saa mørkt, og slukt,
Som før da Lyset var i Chaos indelukket.
Al Luften stod i Brand, og Lynild jaged Torden,
Kun for at vise ret Forskrekkelser paa Jorden.

Da alting var af Ild, af Storm, af Skrek oprørt:
Jeg hørte en Basun med Angester omringet,
Som med et Toneskrald Naturen gennemklinged,
Slig Lyd var siden det almægtig *Bliv* ei hørt.
Hvert Menneske, hvert Kræ, hver Skabning vogner op;
Hvert adspredt Gran af Støv fløj hen og blev til Krop; /
Ei Luft, ei Hav, ei Jord, ei Død, ei Gravens Hule

Den mindste Levning af et Legem torde skjule.

Strax derpaa syntes mig en Sværm af Sjele kom,
Som søgte hver til sin paa ny opbygte Boelig;
Hver favnede sin Krop, foreentes saa fortroelig,
Som to der skulde staae, og falde for een Dom.
Nu saae jeg Adams Børn forsamlet paa eet Sted;
Jeg saae Monarker faldt om Slavers Hals og græd;
Jeg Secter samlet saae, og Splid dog ei begynde;
Ja, Djeve glemte selv af Angest nu at synde.

O Tanke! tør du meer udtrykke hvad jeg saae?
Bliv fuld af hellig Frygt, før du din Sang begynder.
Jeg saae – o hvilket Syn var dette for en Synder,
Som maalløs fuld af Skrek iblant Ruiner laae! –
At Evighedens Flor med eet blev hidset op:
O hvilken Majestet, hvad talrig Engletrop,
Omringed her en Sky af Cherubiner baaret,
Af Evigheden selv til Dommerstoel udkaaret! /

Paa denne sad en klar og gjennemboret Krop:
Hvad Krop? – Ja vist nok Krop, men evig Gud tillige;
Gjenløser, naadig før – men nu – hvo kan udsige,
Hvor Djeve skjalv da han sit Aasyn løfted op?
Hans Ansigt skinned meer end tusend Soles Glands;
Regnbuen flettet var hans Hoved til en Krands;
Hans sterke Haand jeg saae at aabne Dommerbrevet.
Naturens Lov, og nok et Blad med Blod beskrevet.

Han saae sig om, og saae Aarsagen til sin Død,
Iskarioters Flok: hvor blev han her fortrøden!
Hvert af hans Øjekast et Forbud var for Døden;
Ja Engle glemte selv sin Fryd da han udbrød:

Forlorne, strømmer hid, og taler nu jer Ret.
Var ei jer Gjeld betalt? (tog Bladet) Seer I det,
Gjenløste med mit Blod, fordømte ved jer eget?
Spørg nu jer for'ge Liv: Er Helvede for meget?

Naturen daaned hen, og Frekthed maalløs stod;
Jeg hørte ene her fortvivlte Sjele skrige: /
O væ! o Evighed! o Jammer uden lige!
Men Dommeren ved sligt sig ei bevæge lod.
Han vinkede; og strax kom alle Plager frem,
Jeg Evigheden saae, kom sidst bag efter dem;
Hist aabnedes et Svælg opfyldt med Ild og Jammer;
O væ! – her vaagned jeg forskrekt ved disse Flammer.

Jeg vaagned; men nu fik min Sjel paa ny en Plan
At tumle Tanker paa: Den i sig selv sig senkte;
Blev taus, foer op igjen, og gysed, da jeg tænkte:
Skal ogsaa du engang see dette vaagen an?
Skal du af Luft og Tid forraadne, kjere Krop;
Og dog ved Verdens Høst fornyet spire op?
Skal og dit Støv engang Basunens Røst adlyde?
Skal disse Øjne see Naturens Pragt henflyde?

Skal jeg og engang blot for Dommerøjet staae?
Skal Engle, Djevle, hver en syndig Tanke høre?
Skal jeg –? O nei! O lad i dette bange Øre
Din Vredes Tordenskrald, min Gud, dog aldrig slaae! /
Lad mig kun zittre for din Dom, din Hevnearm;
Men skyd et Naadeglimt fra Thronen i min Barm:
Viis mig min blodig Dom, men viis den sønderreven,
Og læs en anden op med Dommerblodet skreven.

O! sover du, Natur? Hør! Dommens Klokke slog:

O maatte dog min Sang dit døve Øre vække,
før hist Basunen skal dig alt for sildig skrekke!
Bliv engang Philosoph! Studeer i Tidens Bog!
Du seer hver Linje der af glemte Navne fuld.
Hvor er *Menander* nu? Jo see, der staaer hans Muld.
O *Lissabon!* Du var – du var; men Gud dig dømte:
Nu er du liig den Drøm som jeg forgangen drømte. /

DIGTERENS ØNSKE TIL ET SELSKAB, SOM VAR SAMLET FOR FØRSTE GANG I AARET 1758.

Nu vi i Dag forsamled' ere
Den første gang i dette Aar,
Mit første Ønske da skal være:
At hver maa faae hvad han attraaer;
Det er: At Himlen vil opfylde det
Som alle ønsker, naar de ønsker ret.
Gid gifte elske hver sin Mage,
Som første Dag i mange Aar!
Gid ingen ugift maa beklage,
At han ei det han elsker faaer!
Hver i sin Stand, af Adel, læg, og lærd
Saa megen Lykke faae som han er værd! /
Gid Norge maa sin Lykke drive
Saa højt som den vist drives kan,
Naar Normænd kun vil Normænd blive,
Og bruge Lykken med Forstand.
Gid Skove, Skibe, Bjerge, Plov og Harv
Fuldkomme det som mangler Norges Tarv! /

IMPROMPTU.

(Da Forfatteren en Vinter besøgte sin Ven paa Landet, og ikke blev tilladt at legge Reiseklæderne af, inden han gjorde Vers.)

Skjønt jeg paa denne Tid saa ulyksalig fryser,
At hver en Draabe Blod af Kuld i Kroppen gyser,
Saa skal det Ønske dog mit Hjerte tænde an:
Gid *B^{xx}d* staae i Flor til Verden staaer i Brand! /

FRA MELICINDA TIL MENALCAS, PAA HANS FØDSELS DAG.

Lad mit Øje tale,
Dyrebare Mand,
Og min Sjel afmale,
Da min Mund ei kan.
Lad den Ild du skuer
Nu at tindre der,
Vidne om de Luer,
Som i Hjertet er:
Da hvert Suk derinde
Med en sød Allarm
Kappes om at finde
Udgang til din Barm. /
O! med hvilken Glæde
Saae jeg denne Dag
Solen dig beklæde
I mit Favnetag!

Da jeg tænkte efter

Hvilken Dag vi skrev:

Alle Sjelens Kræfter

Strax opfyldte blev

Med en Pligt, som ligner

Al den Dyd hos dig,

Og den Dag velsigner,

Du blev fød for mig.

Du og jeg skal dele

Lykkens skjulte Kaar:

Himlen veed det hele,

Som os forestaaer.

Men hvad end vil trykke

Legem, Sind, og Sjel: /

Alting blir min Lykke,

Naar du lider vel.

Tæl velsignet Mage,

Til mit Vel, for dig

Mange Fødsels Dage

Sund og lykkelig. /

**MENALCAS TIL MELICINDA, PAA HENDES
FØDSELS DAG.**

Sidst da dine Øjne vare

Sjelens Tolk, min beste Ven,

Aabned' jeg min Mund at svare,

Men blev maalløs strax igjen.

Hjertet aabned' Glædens Aare,

Sprengte tvende Kilder frem;
Du saae den gang mine Taare;
Hør mig nu som Tolk for dem.

Med en Glædeblandet Smerte
Saae jeg dine Ømheds Tegn:
Pligter tordned' i mit Hjerte;
Derpaa fulgte denne Regn.
Al din Dyds og Fromheds Smykke
Glimred' dette Øjeblik,
For at vise al den Lykke,
Som jeg vandt da jeg dig fik. /

En velsignet Dag befaler,
At jeg nu, fuldkomne Ven,
Lidt af al min Gjeld betaler;
Men for hvad der staaer igjen
Tag det ømmeste af Hjerter
Til Forsikring, tag det heelt:
Himlen skabe nye Smerter
Til den Dag det bliver deelt! /

UDEN OPSKRIFT.

Da jeg var andres Tolk, og skrev blot Tankespil,
Saa kunde vel min Pen et fremmed Suk beskrive;
Men nu mit Hjerte her sin egen Tolk skal blive,
Saa har jeg intet Ord som siger hvad det vil.
O kunde derfor du, som saa fuldkommen er,
Forstaae det Hjertesprog som Ord ei kan forklare,
Og see de skjulte Suk, som vilde aabenbare

Hvad Lykke var mig meer end Millioner kjer!
Dog nok; gjør du mig kun saa lykkelig at troe,
At øm Ærbødighed, og Ønsker uden Skranker
Veileder hvert et Skrit, og danner alle Tanker,
Som nærmer sig til dig og Himlen for din Roe.
Tilsidst et Suk i Dag – (Gud veed du er det værd!)
Bliv sund, lyksalig, glad langt meer end jeg kan blive!
Nyd al den Lykke Gud til Mennesker kan give,
Det er med faae Ord sagt: Nyd blot hvad du er værd! /

ET ANDET, LIGELEDES UDEN OPSKRIFT.

Sig du som har forsøgt det før,
Om man ei altid elske bør?
Om Kys, og Klap, og Favnetag
Er ei saa sukkersød en Sag,
At man maa holde reent forspildt
Den Dag som er fra Elskov skilt?
Hvis saa: saa bør vi elske den,
Som helst vil elske os igjen;
Thi Elskov gir kun Marter der
Hvor Hjertet før forpagtet er.
Derfor min søde, elsk du mig,
som elsker ingen uden dig. /

GRILLICANDER.

Grillicander, hvad er det?

Er du ei endnu af Griller mæt?
Blinde Hjerter som sin Roe i Uroe søger!
Saadan Roe gjør ikkun Sindet træt.
Hvorfor vil du arme Træl
Plage meer en plaget Sjel:
Skal da Sorgen slaae dig rent ihjel?
Nei; lad Verden tumle, Modgangs Vinde rase:
Lee du kun deraf, saa gjør du vel.
Feige Hjerter, Slavesind,
Er det kun som sig vil bilde ind,
At naar Himlen graaner, Havet Bølger vælter,
Skibet strande skal ved mindste Vind.
Er ei Lykkens Himmel blaa,
Og man Havn ei nær kan naae:
Haabets Skib da strax vil undergaae.
Men for Helte og de rette Dydens Kæmper
Vee, og Vel, ja alting bukke maa. /
Vil da tusend Plagers Skok
Reent udjage mig af Lykkens Flok:
Ei! hvad fattes den som intet meer behøver;
Men i Dyden har sit *Ene nok*.
Synes Himlen ofte vred:
Skyder Torden Kiler ned:
Jeg dog frygter ikke; thi jeg veed,
At den Almagt som kan Skjebnens Rasen styre,
Aldrig blive kan af Naade kjed.
Nu saa staaer den Slutning fast:
Jeg vil haabe, om end Himlen brast,
Slige kjekke Hjerter Dyden altid skjænker,

Som ei bugner under nogen Last.
Stormer alting mod mig an,
Jeg dog trøstig holder Stand;
Ja, om Himmel, Jord, og Ild, og Vand
Buldrer, suser, bruser, lyner, tordner, truer,
Haab og Mod dog aldrig rokkes kan. /

TIL DORIMENE, PAA HENDES FØDSELS DAG.

Gak du, mit Brev, hvor jeg har ikke selv Forlov:
Til den lykkelig Seng hvor *Dorimene* hviler;
Hvor alle Gratier i een indslumred' smiler
Blant Purpurroserne, som før naar Venus sov.
Bliv der, og see dig om i den fuldkomne Kreds,
Hvor Solene vel nu i Søvnens Hav er dalet;
Men Morgenrøden dog paa Horizonten malet,
Og om en herlig Dag forvisser allesteds.
Naar Verdens Øje vil med samme Lyst som du,
Nysgjerrig kige ind i Dorimenes Leie,
Saa tænk: Lykkelig den som frit skal see og eie
Meer Skjønhed her end jeg og Solen øjner nu.
Bryd ei min skjønnes Søvn, men vent indtil hun dig
Opvognet af sig selv et Øjekast tilsender;
Kryb saa ærbødig hen i hendes smukke Hænder,
Giv hver af dem for mig et kjerligt Kys og sig: /
Min Herre ønskede selv at gjøre hvad jeg gjør,
At kysse, ønske dig lykkelig, *Dorimene*;
Men da hans Lykke nu vil denne Gunst formene,
Saa maa jeg gjøre hvad han selv nu ikke tør.

Hans Hjerter denne Dag er ganske fuldt af dig,
Af al den Glæde din Fuldkommenhed kan skjenke;
Hvad Under da han tør om dig saaledes tænke:
Paa denne Dag blev Dyd og Skjønhed fød for mig?
Tillad da deiligste, at han maa vise her
Et Aftryk af sig selv og af de Hjertetanker,
Som denne Dag for dig om Skjebnens Throne vanker,
Og tigger om et Liv, som du saa værdig er.
Gid du i mange Aar paa hver en Fødsels Dag
Velsigne maa den Dag som dig til Verden bragte!
(Det er min Herres Bøn) Gid Himlen stedse agte
Dit Liv og Lykke som sin Omsorgs Hovedsag!
Din Lykke er jo hans? O lev da lykkelig,
Hvis han skal leve saa! Lev søde Dorimene,
Lev længe lykkelig for dig, og ham alene,
For ham som lever nu kun for at elske dig! /
Jeg veed hans Hjerter fandt i Falskhed aldrig Smag;
Han elsker inderlig, og elsker dig alene;
Gjør du nu saa mod ham, fuldkomne Dorimene;
Saa blir hans Jubelfest hvert Aar paa denne Dag. /

EN DRIKKEVISE.

Viger herfra I uroelige Griller,
Viger alt hvad som forstyrrer vor Lyst:
Tanker om Tiden og Verden kun skiller
Sindet ved Glæde, og nager vort Bryst.
Hver med sin Naboe gjør som jeg med min;
Drukner Bekymring i dette Glas Viin. /

ET INDLÆG TIL FORNUFTENS RET FRA QVINDEKJØNNET,

af Dato 5te December 1758.

[n4](#)

Hvad skal jeg nu vel skrive om,

I Enker, Koner, Piger?

Jeg helst gad skrive noget som

I allesammen liger.

Min Pen vel nogle gange har

Jer Rettighed haandhævet,

Og skrevet det jeg syntes var

Hvad Pligt og Ret udkræved'.

Jeg syntes I en Sjel ei har

Blot for at sye og koge;

Og at det ei Mirakel var,

Om Skjønne bleve kloge.

Jeg syntes man gaaer alt for vidt,

Naar man jer forekaster, /

Som Qvindfolk-Feil, de Feil som tit

Desværre' er Mandfolk-Laster.

Jeg syntes, at just ikke vi

Er' Mennesker alene,

Men uden Tvivl at ogsaa I

Kan denne Rang fortjene.

Jeg syntes den har lidt Forstand,

Som med sit Fortrin pukker

I samme Øieblik, da han

For Jer nedknæler, sukker.

Jeg syntes eders Hjerter var
For kostbar Skat at selge,
og at I derfor ogsaa har
Den Ret at frie og vælge.
Jeg syntes, ja jeg synes det
Endnu ... men hvad er dette?
I søde Glutter! Seer jeg ret?
Hvad Pokker? Vil I trette?
Et Indlæg til Fornuftens Ret ...!
Mod Os ... ! og det fra eder! /
Paa egen Haand! gjør dog ei det
For alle Ting, jeg beder!
Skal Oprør, Tvedragt, Strid og Splid
Af disse Hjerner stiftes,
Som ellers har fra Arilds Tid
Kun pønset paa at giftes?
Skal Herskesyge flyttes hen
Paa Yndesternes Throner?
Skal alting vendes om igjen?
Skal Mænd nu blive Koner?
Skal Love, Praxis, Hævd, Contract,
Hvorpaa vor Adkomst bygges,
Ei meer i Verden staae ved Magt?
Skal selv Naturen rygges?
Nei skjønne Advocater, nei,
Den Sag er alt for vigtig,
Den angaaer Æren, som kan ei
Behandles nok forsigtig.
I derfor ei forundres bør,
At jeg bli'r nødt at hvæsse /

Den Pen mod Eder, som jeg før
Har brugt for Eder stedse.
Saa længe Skjønhed, Dyd og sligt
Jer Vaaben var alene,
Saa holdt jeg for, det var min Pligt
Jer med min Pen at tjene.
Da ynked' jeg Jer ved en Rok;
Men nu, da I forvandles
Til Rabulister, bør I og
Som Rabulister handles.
Og derfor ... Dog jeg veed det er
En Christens Pligt at raade
Til Fred og Enighed enhver;
Sligt ogsaa er min Maade.
Til Eftertanke derfor tag
Det sunde Raad jeg giver:
Rør ei for Meget i en Sag
Som derved værre bliver.
Hva nytter det, I vinde vil
En Ret I ei behøver? /
Og trette kun om Jure til
Den Magt I Facto øver?
Nei, Kjere, tie langt heller still',
Behold den Magt I haver;
Drei Manden om saa tit I vil,
Og lad som I er Slaver.
Kan I nu ikke taale meer,
Den stakkels Mand har Navnet,
Naar I, som hele Verden seer,
Dog altid haver Gavnet?

Naar Manden brouter af sin Ret,
Sig af sit Herskab bryster,
Saa sig: Min Engel, sandt var det!
Men gjør dog hvad I lyster.
Har I til Stats og Pragt Behag?
O hvilke Narrifasser!
Som veed ei, Kys og Favnetag
Kan aabne alle Casser.
En Mand er kun en Judas som
Paa Pengepungen slæber, /
Som løber hele Byen om,
Og puster, sveder, stræber,
Som Ven og Uven, hvor han kan,
Beklipper, plukker, napper,
At Cassen være kan i Stand,
Saa snart hans Kone klapper.
Naar I saaledes udi alt,
Skjønt under Navn af Slaver,
Den hele Eenevolds Gevalt
Med alle Jura haver;
Hvad kan det da vel skille Jer
At Manden Herre heder,
Naar han har ene al Besvær,
Men Nytten er for Eder.
Al Ære har Besværlighed;
Den sukker tit som hersker;
Spis derfor I med Roelighed
Den Sæd som andre tærsker.
Og hvis man altsaa satte mig
Til Dommere for Eder, /

Den Dom jeg fældte blev da slig:

(Jeg om Undskyldning beder!)

«I Sagen mellem Qvinderne,
«Som Mændene forfølger
«For alt for stor Ydmygelse,
«Er kjendt for Ret som følger:
«Citanterne her sigter vel
«For Tyrannie med mere;
«At Konen er kun Mandens Træl,
«At han vil alt regjere;
«Men da man ei Bevis og Grund
«I Klagen seer for dette,
«Saa bør de bøde for sin Mund,
«Og for unødig Trette.
«Fremdeles de iblant dem, som
«Har ei endnu de Gaver
«At de kan dreie Mandfolk om,
«Bør altid være Slaver. /

*Messieurs! I som alt gifte er,
Og som vil gifte blive,
Forsamles kjere Brødre her;
Men holder Ør'ne stive.
Seer her et Indlæg gjort i Høst
Af alle Verdens Qvinder,
Anvender selv hvad I til Trøst
Og Lærdom deri finder.*

INDLÆG TIL FORNUFTENS RET.

Det ingenlunde Stolthed er,
Ei heller Herskegriller,

I høje Herrer, at vi her
For denne Ret os stiller;
Vort Kjøn er for den Surdei fri
Som stolte Hjerter hæver;
Det var *en Mand*, som græd fordi
Vor Jord var ham for snæver. /
Vi aldrig har af Overmod
Vor Næstes Gods bortsnappet;
Vor Haand ei ryger af det Blod,
Som Herskegeist udtapped'!
Men Frihed er alligevel
En alt for kostbar Gave;
Især for den der har en Sjel
Som ei er skabt til Slave.
Naturen selv har skabt os frie,
I lige Stand med andre;
Bør da anmasset Tyrannie
Naturens Ret forandre?
Bør vi udlukkes fra al Ret;
Fradømmes Sindets Gaver:
Just for de Herrer Mandfolk det
For godt befundet haver?
Hvor staaer det, Qvindfolk være skal
Om Stat og Lov ukyndig?
Er vi ei Børn, ei heller gal',
Hvi blir vi da umyndig? /
Seer, Høje Herrer! dette er
Aarsage nok til Trette,
I seer den høje Nød desvær
Bevæger os til dette.

Vort Kjøn har nu vel længe nok
I tvungne Lænker sukket;
Og, som en taus, taalmodig Flok,
For Voldsmænd sig nedbukket.
Sandt nok, vi tilstaaer vi ei veed
De brugelige Kunster,
At dreie Lov og Billighed,
Og blinde Folk med Dunster.
Vi Corpus Juris aldrig saae,
Har aldrig lært at prale;
Den nøgne Sandhed derfor maa
Alene for os tale.
Og da vi veed, den høje Ret,
Hvortil vi os henskyder,
Seer ei paa Kunst, men kun paa det
Som Billigheden byder; /
Saa haabe vi saa meget meer,
En gunstig Dom skal vindes,
Som Sagen selv, saa vidt vi seer,
Velgrundet skal befindes.
Hvis, Høje Herrer! ingen kan
Og tør den Sats modsige,
At alles Rettighed og Stand
Er af Naturen lige;
Hvis vi er fød med samme Ret
Som de der os anfalder,
Saa spør vi: Hvorfra har de det
De Herredømme kalder?
De aldrig skal bevise det
At vi frivillig haver

Indrømmet dem en saadan Ret,
Og gjort os selv til Slaver.
Men er slig Overmagt ei da
Naturlig, ei frivillig:
Hvor vil man den udlede fra,
At den kan kaldes billig? /
Vi veed vel man beraaber sig
Paa Love, Hævd, Contracter;
Tillad vi derfor kortelig
Her disse Ting betragter.
Vi ærer alle visselig
En hellig *Lov* som skriver:
Din Mand skal herske over Dig;
Men Qvæstionen bliver,
Om dette *Skal* betyde kan
Hvad Ret en Mand *bør* øve?
Maaskee det spaaer kun om hvad han
Mod Konen vilde prøve;
Thi hvordan skulde Herskabs Ret
Paabydes mod den Qvinde,
Som samme *Lov* jo kalder *eet*
Med Manden, og Mandinde?
Hun er jo den med hvilken han
Skal dele lige Ære;
Og altsaa seer man jo de kan
To lige Herrer være. /
Den Sats som Mandfolk fører frem:
Følg Koner Sara efter!
Blir just et Argument mod dem,
Og som vor Sag bekræfter.

Enhver vil lettelig tilstaae
At Abraham var dydig;
Man derfor ei kan undres paa
At Sara var ham lydig;
Det er: Hun føjede sin Mand,
Var høflig, venlig, villig,
Saa længe som hun saae at han
Var god, fornuftig, billig.
Saa længe han som Mand og Ven
Beskeden vilde være,
Saa var Hun slig mod ham igjen,
Det er: *Hun delte Ære.*
Men aldrig før fik Manden Lyst
Fra Middelvei at vige;
Før ham blev sagt: *Lyd Saras Røst,*
I hvad hun dig vil sige! /
Seer, Høje Herrer! her er det
Hvorned man altid pukker;
Men dømm om det os fra Ret
Til Regiment udlukker.
Betænker, om man andet kan
Af dette deducere,
End den som viser mest Forstand,
Bør ogsaa mest regjere.
De Borgerlige Love bør
I denne Sag ei gjelde;
Den Dom en Contrapart selv gjør,
Kan ikke Parten fælde.
Men er da ikke denne Ret
Paa rette Love grundet;

Mon den, som Mandfolk mener det,
Er da ved *Hævd* vel vundet?
Tillad os først at spørge: Om
Man Hævd og Adkomst nyder
Paa Laster, sær paa slige som
Naturens Lov forbyder? /
Kan man faae Hævd paa Tyverie?
Paa Vold, paa List og Rænker?
Paa Overlast og Tyrannie?
Vi dette aldrig tænker.
Men om end Tingen saadan var,
Den kunde hævdet blive,
Kan Mandfolk vise da de har
Slig Hævd som Ret kan give?
Til Hævd udfordres jo at alt
Hvad hævdes skal, det samme
Lang Tid, bestandig, upaatalt
Maa være hos en Stamme.
Hvor gammelt Mandfolks Herskab er,
Det maa de selv beskrive;
Men dette seer dog strax enhver,
At Evas ældst vil blive.
Bestandig har de det ei brugt;
Thi nu og da Heltinder
Har lært de kjere Herrer Tugt,
Og vist de var Mandinder. /
Vi troe de fleste sande vil
Hvad her af os anføres;
Og at vi ei skal nødes til
At lade Vidner høres.

Vor Ret vel sjelden er, desvær!
Solenniter paaanket;
Dog troe vi nok den stundum er
Vedkommende indbanket.
De samme Amazoner som
Har Herskegeister fældet,
Har vist nok ogsaa noget om
Prætensionen meldet.
Og Posito, sligt ei var skeed,
Bør det vor Ret vel fælde?
Bør Myndling, som sin Ret ei veed,
Formynders Svig undgjælde;
Naar vi er kun Umyndige,
Blir Hævds Ret da erhvervet
Af dem, der som Formyndere
Har selv vor Ret fordervet? /
Forskrekkes, Høje Herrer! ved
En saadan Sværm Vidunder,
Som Ret, Natur og Billighed,
Og alting trykker under!
Men endnu rester, at vi her
Som sidste Punct betragter,
Om Mandfolks Herskab grundet er
Paa *Forbund* og *Contracter*.
Vi slutter at de ved Contract
Har her ei anden Mening,
End sligt betegner blot den Pagt
Ved Ægteskabs Forening.
Og derfor, naar vi skulde der
Saaledes os forskrive;

Contracten maatte ongefær

Da saa indrettet blive:

«Jeg underskrevne Jomfrue N

«Gjør vitterligt for alle,

«At saasom min udkaarne Ven,

«Agtbare Ungkarl Palle – – /

«Har nu en lang Tid idelig

«Med Knæfald, Graad, og Smerte,

«Med Bøn og Suk væmodelig

«Anholdet om mit Hjerte;

«Desuden har forpligtet sig

«Med græsseligste Eeder,

«At han ei ene elsker mig

«Men endogsaa tilbeder;

«At han sig har opoffret hen

«Til mig, som Herskerinde;

«Og at jeg skal i ham igjen

«En ydmyg Slave finde:

«Saa har jeg endelig tilsidst

«Mit Hjerte overgivet,

«Da Staklen ellers ganske vist

«Var bleven af med Livet.

«I Kraft af dette har han her

«Mig til at troe formaaet,

«At han ved Eed, Forpligtelser

«Slet intet har forstaaet. /

«Contrær, da han saa høflig var

«At tage mod en Gave,

«Hvorom han længe tigget har,

«Saa blir jeg nu hans Slave.

«Jeg renoncerer paa al Ret,
«Som mig Naturen giver,
«Og blot vil troe og gjøre det,
«Som han mig foreskriver.
«Vel har jeg nu til Raadighed
«Et halv Snees Tusend Daler;
«Men dem maa han og handle med
«Som han det selv befaler.
«Det er en liden slet Dusør,
«Som jeg ham ydmygst skjenker
«Fordi han mig den Ære gjør,
«At jeg maa bære Lænker.

*

Betænker, Høje Herrer! dog,
Kan man sig vel indbilde,
At en, der var ved Sands og klog /
Sligt underskrive vilde?
Og hvad man ellers om Contract
Som vi har sluttet, melder,
Det blir kun alt nødtvungen Pagt
Som ei in Jure gjelder.
Vi har da Sagen kortelig
I Høje Herrer viset,
Og, som vi haaber, tydelig
Vort Kjønns Uret beviset;
Det er kun blot hos Eder som
Vi kunde os forvente,
En upartisk og billig Dom
I Sagen at indhente.
Vor Agt er ei Tyranners Ret

Mod vore Mænd at vinde;
Men kunde Verden, sig os det!
Ei styres af en Qvinde;
Har vi ei hvad til Herredom
At føre kan behøves,
Undtagen visse Laster, som /
Af Mænd alene øves?
Vort Kjøen man ei, det kan vi troe,
Fraskrive tør Forstanden;
Man gamle Koner setter jo
I Parallel med Fanden.
Intriger vi jo spille kan
Saa godt som nogen anden;
Spørg derom en og anden Mand,
Og seer ham vel i Panden.
Kan vi ei tie? Vi som har
Saa mange Aar fortiet
En Uret som var soleklar,
Og som har haardt nok sviet.
At bytte Dyd for Rigdom bort,
Samvittighed for Ære;
Sligt har vi vel endnu ei gjort,
Men kunde det dog lære.
At røve, plyndre, slaae ihjel,
Til saadant duer vi ikke;
Men hertil kunde vi jo vel /
Beqvemme Mænd beskikke.
Hvad mangler, Høje Herrer! da?
Hvad fattes os for Gaver,
At vi skal reent udlukkes fra

At herske over Slaver?
Dog dette er just ikke her
Den Paastand, vi vil gjøre;
Det endnu rette Tid ei er
Ved denne Sag at røre;
Men hvad vi nu vil spørge om,
er kun: *Om gifte Koner*
Betyde skal det samme, som
De Herrer Mænds Kujoner?
See det er Qvæstionen, som
Vi herved indlevere,
Og under Høje Herrers Dom
Vil ydmygst submittere.

*

Højædle Brudgom! De som har
Paadømt saa mangen Trette, /
Hvor Æren Qvæstionen var,
Hvad synes Dem om dette?
Især paa saadan Tid og Sted,
Da De staaer ganske ferdig
At underskrive Acten med
Den Brud, De er saa værdig.
De seer jo selv, Fornuftens Ret
Skal Sagen decidere;
Just Dem derfor paaligger det
I samme at votere.
Men midlertid De tænker paa
Hvad Dom De her skal fælde;
Tillad mig da jeg noget maa
Om min Forretning melde.

De veed, Højædle Brudgom, jo
Hvortil jeg mig forpligted'
Engang, da De saa smaalig loe,
Og Bruden var i Sigtet.
Jeg derfor ei alene vil
En gammel Gjeld betale; /
Men Hjertet selv mig driver til
Paa denne Dag at tale.
Jeg ingenlunde tvivler paa,
At jo Herr Brudgoms Øre
I Dag i Skokketal vil faae
Berømmelser at høre.
Der blir vel nok som skriver om
Fuldkommenhed og Dyder,
Om Yndighed og Skjønhed, som
Vor Brud og Brudgom pryder.
Men mon ei disse kjere Folk
Unyttig sig opholder
Ved sligt som er sin egen Tolck,
Og mangler ei Herolder.
Jeg veed med taus Ærbødighed
Hvad Roes man Dyd bør give;
Men om en Sag, som hver Mand veed,
Var latterligt at skrive.
Min Pen faaer ei Tilladelse
En Caracteer at giøre, /
Som Hjertet med Højagtelse
Langt bedre skal udføre.
Dog merker jeg, Højædle Par!
At, før min Pen faaer Hvile,

Den endnu lidt at melde har,
Som Hjertet selv vil stile.
Gid Rigdom –! dog den har De før,
Og uden det tillige
Ei Tønder Guld, men net op, gjør
De lykkeligste rige.
Al Ære ... ! dog jeg tvivler om
De til sligt Ønske trænge;
Den mangler aldrig Ære, som
Har Dyd, Fornuft og Penge.
Graahærdet Alderdom ... ! dog nei,
Jeg tør ei dette gjøre;
Hvad Skat er Livet, naar man ei
Kan gaae, ei see, ei høre?
Gid da en talrig Børneflok ... !
Ja nok, om De behager! /
Men dette veed jeg ogsaa nok
At mange Børn gir Plager.
Beständig Sundhed ... ! det er sandt,
Den er et kostbart Bytte;
Men Sygdom ogsaa har iblant
Sin meget store Nytte.
Her er snart alt hvad Skjaldre veed
Til Bryllup at frembære,
Naar de paa Rim Lyksalighed
Folk topmaalt vil forære.
Men endnu troer jeg ei jeg har
De rette Lykkens Grunde,
Og hvad et saa fuldkommen Par
Mit Hjerte vilde unde.

*Skjenk, Himmel, da det Par som Kjerlighed forener
Den rette Lykke, som kun Lykke kaldes bør:
Fornøjet Sind med hvad din Viisdom seer, dem tjener,
Forsikring, om at Dyd, ei Guld lyksalig gjør! /*

UNDERVISNING FOR ET UNGT FRUENTIMMER.

En Oversættelse efter Herr PAVILLONS Avis à une jeune personne, qui entre dans le monde.

Min Iris, jeg vil dig raadføre:

Jeg veed vel dette ei den beste Maade er,
Paa hvilken man hos unge Folk især
Kan vente sig behagelig at gjøre.
Jeg veed, man ei fornøjer mere,
Saa snart man vil philosophere;
Og derfor skulde jeg vel ladet dette blive,
Og i dets Sted for dig
En Samling af forlibte Viser skrive,
Hvis din Opdragelse ei vidnede for mig,
At du har længe hørt den Lærdom jeg vil give.
Tillad mig da, at disse Linjer maa
Veilede dine Skrit; og Dydens Fodspor vise,
Hvor du skal i saa ung en Alder gaae.
Du faaer vel nok som dig vil søge at fornøje,
Men sluttelig kun faa vil gjøre sig den Møje
At sige dig din' Feil og undervise. /

Betræd paa denne Dag en saadan Plan,
Hvor lange Skranker for dit Liv afpæled er:
Og mens du løber der,

Lad ingen selvgjort Frygt dit Mod nedtrykke;
Men ved hvert Skrit du gjør indbild dig altid Lykke
Paa det et muntert Sind dit Liv oplive kan;
Thi hvis du nu i Livets Foraar vilde
See suur, fortreden ud, saa lod det ilde.
Dog midt i al din Lyst holdt denne Regel gyldig,
At dersom du vil unde dig
At leve længe lykkelig,
Saa søg Fornøjelse, men altid en uskyldig.

Jeg veed vel, Iris, at jeg her
Har ikke just behov
At vise hvad det er for Lov,
Som Tugt og Ærbarhed saa strengelig befaler:
Det Blod hvoraf du kommen er,
Med større Fynd end jeg om saadant for dig taler; /
Men dette maa du ogsaa vide,
At denne Lov kan ei Indskrænkning lide;
Din Ære over den saa nidkjer holder fast,
Naar den skal vise hvad sig sømmer, og ei sømmer,
At den dig ikke blot for Last,
Men og for mindste Skin af Last fordømmer.

Brug ikke Pøblens Sprog;
Ei heller en opskruet Stiil naar du vil tale:
Men lad en net Utvungenhed i Ord og Klædedragt
Udgjøre al Zirat, al Yndighed og Pragt.
Thi slig en super-klog,
Som altid vil med lærde Gloser prale,
Naar hun indbilder sig, man hendes Lærdom seer,
Man kun ad hende som en indbildsk Taasse leer.

Lad ei din Mund sligt Skoserie fremføre,
Som med en giftig Braad i Næstens Hjerter bider;
Ei heller for at kildre andres Ære
Tal saadan Skjerts at Ærbarheden lider. /
Thi da de Ord man taler
Den beste Skildrer er som Tankerne afmaler,
Hvis du da føre vil en Tale som ei sømmer,
Saa vid at Folk af Smag og Vid om Hjertet deraf dømmes.

Sid heller ei og stil dig alt for ærbar an,
Naar en et Selskab vil med sindrigt Skjemt fornøje;
Men stræb langt heller at du kan
Et artigt Indfald til et artigt Indfald føje:
Dog lad det være sligt, at den du dermed rører,
Kan lee deraf med samme Lyst som alle de det hører.

Den skønne som en Beiler kun sit Ære overlader,
Og kjedes ikke ved hans idelige Suk;
Men hører gjerne naar han siger hun er smuk:
Forgjæves tænker, han skal troe at hun ham hader; /
Thi naar en Jomfrue først til sligt vil Øret vende,
Saa har man ogsaa Ret at haabe alt hos hende.

Vær altid frygtsom for den Caracteer af Ven:
Thi under Dydens og uskyldigt Venskabs Maske
Kan din indbildte Ven dig før du veed forraske,
Og den som først er Ven, hvad kan man nægte den?
I slig Fortroelighed staaer Æren altid Fare;
Tag dig, min Iris, derfor vare:
Du troer din Ven fornuftig, ædelmodig er,
Og at du ham kun blot som Ven har kjær;
Men vogt dit Hjerter, at det heri ikke fejler,

Slig Ven meer farlig er end en erklæret Beiler.

Jeg ikke hos en klog den Attraae vil fordømme,
Som viser at hun for sin Skjønhed Omsorg bær;
Den er uskjønsom som vil skjødesløs forsømme
En Fordeel som af Himlen given er.
Men vil du at man dig for vittig skal antage,
Da troe mig kun at den som alt for Modens er, /
Og mere for sin Stads end andet Omsorg bær,
Beviser dermed at hun Mandfolk vil behage.

Den som vil en og hver berømme,
Dens Roes ei meget veie kan;
Man viser dermed kun, man har en slet Forstand,
Som ei har lært om Dyder ret at dømme:
Dog maa man heller ei slig Grumhed hos dig laste,
At du din Næstes Feil vil ham i Næsen kaste:
Lad heller sligt du seer dig til Anledning være,
At du kan Afsky for din egen Svaghed lære.

Vær ei paastaaende og hidsig i din Mening;
Men med et roeligt Blod
Hør hvad der siges for og mod:
Og har du taget feil, da indgaae strax Forening;
Det er dig ingen Skam at Sandhed Seier nyder,
Hvor ringe den end er som dig din Feil betyder. /

Gjør ingen Efterforskning til
At faae en andens skjulte Ting udgrundet;
Thi hvo nysgjerig er, og alting vide vil,
Er ogsaa vist nok aabenmundet.
Men hvis man i din Barm har saadan Sag nedlagt,
Da hold den ogsaa der saa vel bevaret,

Endog om mueligt er for den som det har sagt,
At han tit selv ei troer han har det aabenbaret.

Den skjønnne som fornøiet leer,
Naar nogen hende vil med Hyklefarver male;
Og taaler at man vil i hendes Øine tale
Om Egenskaber som man ei hos hende seer:
Hun kun et Afguds Billed er,
Til hvilket man sin Røgelse frembær.
Sandt nok en billig Roes vort Hjerte kildre kan;
Men den som har oplyst Forstand,
Bør stræbe mere at hun kan roesværdig blive,
End glædes ved den Roes som man vil hende give. /

Da Moden er et Tyrannie,
Fra hvilket ingen Ting kan os befrie;
Men alle er og blir et Rov
I denne Fald for Daarers Lov:
Saa passer dog en klog, naar han skal denne Skjebne friste,
At han i Moder hverken er den første eller sidste. /

[HERR RAADMAND C. B. TULLIN]

n5

Læser!

Jeg var det du er:

Hvad jeg er skal du blive.

Brug det nærværende:

Tænk paa det tilkommende.

Jeg kom ind i Verden

den 6. Sept. 1728.

Blev gift med
Mette Kruchow
den 27. Marti 1760.
som glædede mig med fire Børn. /
Jeg gik ud af Verden igjen
den[n6](#)
Hvad jeg har bestilt der,
skal hin Dag vise.
CHRISTIAN BRAUNMANN TULLIN. /

Noter:

[n1](#). De første fire diktene ble publisert i 2011. Utvidet tekstutvalg 2014.
Kommentarer kommer 2015.

[n2](#). Denne første offentlige Prøve af Hr. *Tullins* Talent i Digtekunsten, er en Frugt af hans Venskab for Hr. *Morten Leuch*, hvis Bryllup med Jfr. *Matthæa Collett* han her højtideligholder.

[n3](#). Forfatteren var naturkyndig nok til at forkaste den gamle Fordom om Hjortens langvarige Liv; og har brugt dette Exempel heller end et andet for at røre de som har samme Fordom, tillige med dem som ikke har den; da Forskjellen altid er stor nok til at sige det han vil have sagt.

[n4](#). Dette Skjemtedigt er forfattet i Anledning af Hr. Justiceraad *Morten Leuch Eliesons* Bryllup med Jomfrue *Dorothea Monsen*.

[n5](#). Medens Herr *Tullin* opbyggede sine Venner med disse Tanker ved andres Dødelighed, havde han ikke glemt sin egen; men betids forfattet dette Gravskrift over sig selv, som han lod læse for sig paa sit yderste, og sagde dertil: *Gud skee Lov! Alting er ferdig*.

[n6](#). 21. Januar. 1765.

[k1](#). Diktet ble skrevet i forbindelse med bryllupet mellom Morten Leuch til Bogstad og jomfru Mathia Collett 6. mai 1758 i Christiania.

[k2](#). I 1760 utlyste «Selskabet for de skønne og nyttige Videnskabers

Forfremmelse» i København en diktkonkurransse over emnet «Søfartens Oprindelse og Virkninger». Tullin vant prisen med dette diktet.

[k3](#). I 1763 utlyste «Selskabet for de skønne og nyttige Videnskabers Forfremmelse» i København en diktkonkurransse over emnet «Skabningens Ypperlighed i Henseende til de skabte Tings Orden og Sammenheng». Tullin vant prisen med dette diktet.

Christian Braunmann Tullins *Utvalgte dikt* er lastet ned gratis fra bokselskap.no